

Aleg 474

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając poprzednie sprawozdanie Wydziału krajowego w tym przedmiocie powziął Wys. Sejm na posiedzeniu w dn. 2. listopada 1908 następujące uchwały:

„1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o kraj. zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i kraj. stacyach doświadczalnych rolniczych.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by na najbliższej sesyi przedłożył wnioski co do organizacyi działu ochrony roślin przy stacyi botaniczno-rolniczej we Lwowie.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, by z funduszków państwowych udzielił obfitych zasiłków na popieranie kultury torfów i wzorowych gospodarstw połoninowych“.

Następują trzy uchwały w sprawie etatu profesorów i personalu kancelaryi Akademii rolniczej w Dublanach tudzież asystentów kraj. stacyj doświadczalnych, których to uchwał tutaj już dosłownie nie powtarzamy.

W sprawozdaniu o zakładach dublańskich i stacyach doświadczalnych za rok 1908/9, które poniżej przedstawiamy, zdaje Wydział krajowy zarazem sprawę o wykonaniu przytoczonych uchwał Wys. Sejmu.

1. Akademia rolnicza.

Rok wykładowy 1908/9 zastał w Akademii 101 uczniów; z tego 29 na roku trzecim, 33 na drugim i 39 wpisanych na pierwszy rok nauki. Pokażnej liczby 100 uczniów (w tem 36 pochodzących z Galicyi) dosięgła frekwencya Akademii po raz pierwszy dzięki rozszerzeniu domu zakładowego.

Bliższe szczegóły o frekwencyi i postępach uczniów, jakoteż
Aleg. I. o pracach grona nauczycieli i rozwoju Akademii w ogólności zawiera załączone tu w alegacie 1. sprawozdanie Dyrekcyi.

Ubiegły rok szkolny 1908/9 miał przebieg normalny i pomyślny. W programie nauk nie poczyniono żadnych zmian godnych uwagi. Wszelako postęp i rozwój nauk przyrodniczych i poszczególnych działów nauki ziemiaństwa prowadzić musi do zmian i ulepszeń planów i metod nauczania celem opanowania wykładem coraz obszerniejszych dziedzin wiedzy w ograniczonym okresie studyów. Wobec zaprowadzonego przed kilku laty czwartego roku studyów w Akademii ziemiańskiej we Wiedniu i ożywionej w ogólności w ostatnich czasach wymiany zdań o kierunku studyów w wyższych zakładach agronomicznych przystąpiło także grono profesorów Akademii rolniczej w Dublinach do rewizji programu naukowego Szkoły. Celem uzyskania szerszej ku temu podstawy zwiedzili w maju b. r. profesorowie Pomorski i dr. Miczyński z pomocą zasiłku z funduszu krajowego i datku udzielonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa kilka zakładów naukowych rolniczych we Francji, Belgii, Holandyi i Anglii zapoznając się na miejscu z ich ustrojem, metodą nauczania i osiąganymi wynikami. Dokładne rozpatrzenie i sformułowanie pożądaných ulepszeń w programie Szkoły dublańskiej wymagać będzie dłuższego czasu.

Z ukończeniem, jesienią zeszłego roku budowy nowego pawilonu domu zakładowego w Dublinach zamknięto rachunek kosztów inwestycyjj przeprowadzonych w ostatnich latach w zakładach dublańskich na mocy uchwał Wys. Sejmu z dn. 26. października 1901 i z dn. 5. marca 1907, upoważniających Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczek inwestycyjnych w sumie 355.000 K. Szczegółowe zestawienia rachunków, przedstawione w ogólnych zamknięciach rachunkowych za r. 1907 i 1908 funduszu krajowego, mianowicie przy funduszu Akademii rolniczej w Dublinach, tudzież w preliminarzu rubr. X. wydatków funduszu krajowego za rok 1910, wykazują niedobór w sumie 62.222 K. Niedobór ten powstał wskutek szeregu projektem technicznym nieprzewidywanych robót dodatkowych, przy wielkich stosunkowo robotach budowlanych prawie nieuniknionych, które zarządził Wydział krajowy po rozważeniu w każdym poszczególnym wypadku ich potrzeby dla trwałości budowy i zupełności urządzeń. Koszta dodatkowych robót, z których najważniejszymi były kanalizacya zakładów i urządzenie t. zw. świetlnika około suterenu nowego pawilonu internatu, uczyniły razem 42.313 K, którą to sumą objęty jest również wydatek 6174 K na instalacyę gazowego oświetlenia w gmachu Akademii. Na wyszczególnioną powyżej sumę niedoboru składa się także różnica na kursie obligów komunalnych, która preliminowana na 5.000 K wyniosła faktycznie z powodu niskiego kursu obligów 24.909 K łącznie z ratami wstępnymi zarachowanymi niewłaściwie na fundusz budowy. Niedobór wynosi zatem:

roboty dodatkowe	42.313 K
różnica na kursie obligów komunalnych i raty wstępne	19.909 K
Razem	62.222 K

Na pokrycie tego niedoboru wstawił Wydział krajowy stosowny kredyt nadzwyczajny do rubr. X. preliminarza wydatków funduszu krajowego na r. 1910.

W tejsze rubryce wydatków preliminarzuje Wydział krajowy nadzw. kredyt 22.426 K na pokrycie przekroczenia kosztów budowy wodociągów w Dublinach w myśl uzasadnienia podanego w poprzedniem sprawozdaniu o zakładach dublańskich. Wyszczególnione co dopiero nadzwyczajne wydatki zostają zrównoważone subwencyjami c. k. skarbu państwa na przeprowadzone inwestycye, przyznaniem w sumach 82.400 K na stacyę doświadczalną, gazownię i gorzelnię; 70.000 K na dobudowę internatu i 30.000 K na wodociąg.

W ostatniem swem sprawozdaniu o zakładach dublańskich zaleciła komisya gospodarstwa krajowego Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia szereg potrzeb Akademii tak naukowych jak i administracyjnych. Niektóre z tych życzeń komisji zostają spełnione, mianowicie zarządził Wydział krajowy w b. r. zaczęcie budowy stacyi doświadczalnej dla maszyn i narzędzi rolniczych w Dublanach jako uzupełnienie pracowni katedry mechaniki rolniczej, dysponując uchwalonym już na ten cel w latach ubiegłych kredytem 13.000 K; nadwyżkę kosztów (obliczonych w wypracowanym nowym projekcie technicznym na 19.500 K) t. j. kwotę 6.500 K prelinujemy na r. 1910. Przygotowano również projekt doprowadzenia wody do pomieszków nauczycieli i potrzebny kredyt 6.000 K wstawiliśmy do preliminarza budżetu krajowego na r. 1910. Inne natomiast urządzenia przez komisję gospodarstwa krajowego za požądane uznane, jak utworzenie zakładu hodowli, budowa mieszkań dla asystentów, wreszcie pilnie potrzebna budowa nowych pomieszków nauczycielskich pozostać muszą na dalszym planie z uwagi na niepomyślne położenie finansów krajowych.

Celem wykształcenia sił fachowych na instruktorów rolnictwa dla włościan ustanowił Wys. Sejm uchwałą z d. 2. listopada 1908 10 stypendyów z funduszu krajowego po 1000 K rocznie dla zwyczajnych uczniów Akademii rolniczej w Dublanach na przeciąg lat dwunastu, począwszy od roku naukowego 1909/10.

Uchwałą tę interpretuje Wydział krajowy w ten sposób, że pełna liczba stypendystów ma być osiągnięta stopniowo w r. 1909/10, 1910/11 i 1911/12, zwiększając szanse wyboru najgodniejszych kandydatów. Na nadchodzący rok wykładowy ogłosił więc Wydział kraj. konkurs na pięć stypendyów, prelinując stosowny kredyt na trzy dalsze stypendya w r. 1910.

Wskutek ogłoszonego konkursu wpłynęło 60 podań. Kompetentami są uczniowie szkół średnich, którzy w przeważnej liczbie złożyli świeżo w r. 1909 egzamin dojrzałości. Na rezolucję Wys. Sejmu wzywającą c. k. Rząd, aby przyznał krajowi na wykształcenie instruktorów rolnictwa zasiłek roczny 10.000 K na przeciąg lat dwunastu, począwszy od r. 1909/10, c. k. Rząd nie dał dotychczas odpowiedzi.

W grudniu 1908 r. zmarł w Dublanach wysłużony pasiecznik i dozorca Akademii, Jan Eberhardt, pozostawiając niezaopatrzoną rodzinę, złożoną z wdowy i trojga dzieci. Z uwagi na przeszło 40-letnią służbę ś. p. Jana Eberhardta, na ubóstwo i podeszły wiek wdowy, liczącej 71 lat, wstawia Wydział kraj. do rubr. XIV. preliminarza funduszu krajowego na r. 1910 kwotę 150 K tytułem stałego zaopatrzenia dla wdowy, Maryanny Eberhardtowej. Stosowny wniosek przedstawiamy Wys. Sejmowi do uchwały w zakończeniu sprawozdania.

2. Niższa szkoła.

Sprawozdanie Dyrekcyi o stanie niższej szkoły w latach 1907/8 i 1908/9 przedkładamy w załączniku drugim /.. Na podniesienie zasługuje przeprowadzona w ubiegłym roku szkolnym lepsza organizacya zajęć praktycznych uczniów w gospodarstwie folwarcznem i systematycznych ćwiczeń uczniów I. r. nauki w założonym niedawno ogrodzie warzywnym i owocowym.

Kwestya reorganizacyi szkoły i lepszego jej pomieszczenia pozostaje zawsze jeszcze otwartą. Obok myśli poruszonej w sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego o przekształceniu szkoły na kursa dozorców folwarcznych, wymienić należy projekt inny, omawiany na konferencyi zwołanej w b. r. przez Wydział krajowy w sprawie

rozwoju szkół rolniczych dla włościan. Zdaniem wielu uczestników konferencji, niższa szkoła rolnicza w Dublanach, rozporządzająca w razie potrzeby siłami nauczycielskimi i środkami Akademii, byłaby właściwym miejscem dla pedagogicznego kształcenia kandydatów sposobających się na nauczycieli czy instruktorów rolnictwa. W tym wypadku byłoby rzeczą konieczną oddać szkole do użytku nowy, odpowiadający celowi budynek. Tymczasem mogła Dyrekcya usunąć niektóre tylko braki w urządzeniu szkoły, przeniesiono mianowicie jedno mieszkanie nauczycielskie do innego budynku, zyskując w ten sposób jedną salę naukową i miejsce na zbiory, uporządkowane i uzupełnione. Polecono też Dyrekcji, aby dążyła do usunięcia pralni z suferen budynku szkolnego.

3. Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

Aleg. III. Przebieg nauki w latach 1907/8 i 1908/9 tudzież wyniki dwu ostatnich kampanii gorzelniczych przedstawione są w załączonym tu jako alegat trzeci % sprawozdaniu kierownika szkoły gorzelniczej.

Celem ułatwienia uczniom Akademii korzystania z urządzeń gorzelnii szkolnej, zorganizowano dla nich osobny kurs praktyczny, irwający od 27. grudnia do 15. stycznia. Uczniowie Akademii, którzy przerobią pilnie owe ćwiczenia gorzelnicze, otrzymują poświadczenia od kierownika.

Oprócz zwykłych kursów zimowych i zaprowadzonego świeżo letniego kursu dla gorzelników praktycznych, dobrze uczęszczanego, przeprowadził kierownik szkoły gorzelniczej, p. Chrzaszcz, w r. b. praktyczny kurs gorzelniczy w gorzelnii w Niebieszezanach. Kurs ten odbył się staraniem oddziału Tow. gosp. w Sanoku przy udziale dziesięciu właścicieli gorzeln.

4. Folwark.

Aleg. IV. W systemie gospodarstwa zakładowego nie zaprowadzono w okresie sprawozdawczym żadnych zmian stanowczych. Przekształcenie obory w kierunku opisanym w poprzednim sprawozdaniu jest w toku, administracya folwarku nie ustaliła jednak jeszcze stanu obory, jak wogóle nie opracowano dotychczas nowego planu gospodarczego zastosowanego do zmienionych warunków skutkiem zakulturowania torfowisk. Zwłokę tę uzasadnia Dyrekcya w załączonym jako alegat 4. sprawozdaniu o gospodarstwie folwarcznym trudnością wynalezienia przy miejscowych koniunkturach wylicznych podstaw do celowej reorganizacyi gospodarstwa a niemniej brakiem pewnej orientacyi co do wyników niedawnej jeszcze uprawy torfów.

Kończąca się właśnie budowa nowego domu dla czterech rodzin czeladzi zaspokoi tylko w części znaczne braki pod względem zabudowań folwarcznych. Najpilniej potrzebne są jeszcze stodoła i spichrz, jakkolwiek jednak przygotowane są szkice tych budynków, Wydział krajowy nie projektuje na razie nowych inwestycyji ze względów budżetowych.

5. Rolnicze stacye doświadczalne.

Aleg. V. Działalność tych instytucyji w r. 1908 opisują załączone tu sprawozdania kierowników stacyi doświadczalnych chemiczno-rolniczej w Dublanach (alegat 5) i botaniczno-rolniczej we Lwowie (alegat 6.).
Aleg. IV.

W kontroli nawozowej wykonywanej przez stacyę chemiczno-rolniczą w Dublanach widzimy znów znaczny przyrost próbek po zmniejszeniu się ich liczby w r. 1907 widocznie z powodu niepomyśl-

nych w owym roku zbiorów. W r. 1908 wykonała mianowicie stacya ogółem 2658 rozbiorów dla stron, podczas gdy w r. 1907 analizowano tylko 2083 próbek.

Z prac doświadczalnych prowadzonych podobnie jak w okresie poprzednim głównie w kierunku nawozowym zdaje kierownik stacyi sprawę w osobnej obszernej publikacyi ogłoszonej w r. 1909 jako IX. sprawozdanie z prac stacyi.

W roku przyszłym rozpocznie stacya systematyczne doświadczenia z uprawą torfów w założonej w Dublinach osobnej fermie torfowej w obszarze około 15 ha. W program doświadczeń wchodzi próby z różnemi metodami mechanicznej uprawy torfów, doświadczenia nawozowe i różne próby nad sposobami zużytkowania torfów przez uprawę roślin, kulturę łąkową i pastwiska. Na koszt założenia fermy preliminujemy w budżecie stacyi na r. 1910 wydatek nadzwyczajny 4200 K mianowicie 1200 kor. na zdrenowanie faszynami około 3 ha przestrzeni i 3000 kor. na odgradzenie fermy od dróg polowych. Koszta utrzymania preliminarujemy w kwocie 7000 kor. rocznie, t. j. 3000 kor. na utrzymanie osobnego asystenta i dozorcę zaś 4000 kor. na koszta robocizny.

W skutek starań wdrożonych po myśli powołanej powyżej uchwały Wys. Sejmu przyczynił się c. k. Rząd jednorazowym datkiem 2100 kor. na koszta założenia fermy dla doświadczeń torfowych i po 4000 kor. rocznie na jej utrzymanie w pierwszych trzech latach. Przyznana w zasadzie subwencya wstawiliśmy do dochodów preliminarza budżetu stacyi chemiczno rolniczej na r. 1910.

Stacya botaniczno rolnicza wykonała w r. 1907/8 ogółem 3505 ocen nasion (wolec 3027 w r. z.) i plombowała 1109 worów nasion o łącznej wadze 1081 cetn. metr.

Kierownik stacyi przygotował już projekt organizacyi działu ochrony roślin. Zadaniem prac stacyi w tym kierunku będzie uwiadomianie o pojawianiu się ogólniej występujących szkodników zwierzęcych i roślinnych wraz z podaniem środków ich tępienia a nadto zbieranie dat statystycznych w tym przedmiocie dla użytku c. k. Ministerstwa rolnictwa. Stacya będzie obowiązana dawać rolnikom poradę co do tępienia szkodników bądź to pisemnie bądź badając sprawę na miejscu. Celem ułatwienia tej działalności projektuje stacya zakładanie lokalnych instytucyi wywiadowczych, które z czasem mogą się rozwinąć w miejscowe instytucye fachowej porady co do zwalczania szkodników. Koszta urządzenia działu ochrony roślin t. j. zakupno środków naukowych, uzupełnienie urządzeń bakteriologicznych i t. p. oblicza kierownik stacyi na 3600 kor. Do preliminarza budżetu stacyi na r. 1910 wstawiliśmy 1500 kor. jako I. ratę całego zapotrzebowania z uwagi na to, że dział ochrony roślin zacznie funkcjonować po przygotowaniu ukwalifikowanego asystenta. Na stanowisko to upatrzył kierownik stacyi p. Z. Chmielewskiego ukończonego słuchacza filozofii, który z pomocą zasiłku udzielonego z funduszu krajowego wyjechać ma na specjalne studia do Niemiec w r. 1909—10.

Kierownik stacyi przedstawił w lipcu b. r. Komitetowi Tow. gospodarskiego i Wydziałowi krajowemu obszerny memoriał w sprawie zagospodarowania i poprawy połonin. Podane tam wnioski użytkuje Wydział krajowy w staraniach o uzyskanie wydatnej pomocy z funduszy państwowych na akcyę poprawy połonin w myśl przytoczonej na wstępie uchwały Wys. Sejmu.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublinach i o kraj. stacyach doświadczalnych rolniczych.

2. Sejm przyznaje p. Maryannie Eberhardtowej, wdowie po wyśłużonym dozorce zakładów dublańskich, ś. p. Janie Eberhardtcie, stałe zaopatrzenie w kwocie 150 kor. rocznie począwszy od 1. stycznia 1910 r.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:
St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Tadeusz Pilat, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie roczne

Akademii rolniczej w Dublanach

za rok 1907/8.

Stan osobowy w roku 1907/8.

Kuratorya:

Delegat c. k. Rządu: Bogumił Szeligowski, c. k. Radca dworu.

Wydziału krajowego: J. E. Stanisław hr. Stadnicki.

c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego: Stanisław Brykczyński
zastępca: Jerzy Dobczyce-Turnau.

Kollegium profesorów Akademii rolniczej.

Przewodniczący: Józef Mikułowski-Pomorski, dyrektor krajowych zakładów naukowych rolniczych w Dublanach, agronom, profesor chemii rolniczej, kierownik stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach.

Członkowie: Maryan Raciborski, dr. filozofii, profesor botaniki i fizjologii roślin, nadzw. profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie oraz dyrektor zakładu botaniki biologicznej tamże, członek korespondent Akademii umiejętności w Krakowie, członek Towarzystwa przyrodników w Batawii, kierownik pracowni botanicznej, muzeum i ogrodu botanicznego.

Kazimierz Miczyński, dr. filozofii i profesor rolnictwa (ogólnej i szczegółowej uprawy roślin), docent c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, członek i referent rolniczy Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, członek Sekcyi rolniczej i nasiennej Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, członek Rady wykonawczej Macierzy Polskiej we Lwowie, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół rolniczych, kierownik pola doświadczalnego i pracowni rolniczej.

Kazimierz Ajdukiewicz, inżynier profesor inżynieryi, wiejskiej, docent c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie, członek Sekcyi rolniczej w Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, kierownik muzeum inżynieryi.

Stefan Pawlik, dr. filozofii, profesor administracyi gospodarstwa wiejskiego (wstępu do nauki rolnictwa, ekonomiki gospodarstwa wiejskiego), nauki organizacyi gospodarstw, rachunkowości i szacowania dóbr ziemskich) docent szkoły gorzelniczej w Dublanach, korespondent c. k. Ministerstwa rolnictwa we Wiedniu, członek Sekcyi rolniczej, ekonomicznej, mleczarskiej i buraczano-cukrowniczej w Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego.

Jan Zawidzki, dr. filozofii, inżynier technologii, magister chemii, profesor chemii ogólnej, kierownik pracowni chemicznej, członek Komisji bibliograficznej Akademii umiejętności w Krakowie.

Mieczysław Kowalewski, dr. filozofii, prof. zoologii i fizjologii zwierząt, kierownik muzeum zoologicznego i pracowni zoologicznej, docent zoologii i kierownik muzeum zoologicznego c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie.

Karol Malsburg, profesor hodowli zwierząt domowych i kierownik pracowni zootechnicznej, sekretarz Kollegium profesorów, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół rolniczych, członek sekcji rybackiej Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego.

Stanisław Grabski, dr. filozofii, docent c. k. Uniwersytetu we Lwowie, profesor ekonomii społecznej, członek Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych.

Kazimierz Szulc, kand. nauk fiz. matem. profesor adjunkt fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii, kierownik pracowni fizycznej, stacyi meteorologicznej i biblioteki Akademii, docent kraj. Szkoły gorzelniczej w Dublanach, członek Komisji fizyograf. Akademii umiejętności w Krakowie, członek Sekcji rolniczej w Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego.

Docenci Akademii rolniczej: Stanisław Królikowski, mag. nauk przyrodn. profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent anatomii i weterynaryi.

Stanisław Sokołowski, leśnik dyplomowany, profesor Wyższej Szkoły lasowej we Lwowie, redaktor Sylwana, docent leśnictwa.

Henryk Sawczyński, dr. praw, radca Wydziału krajowego, docent historii i literatury polskiej.

Jan Barącz, dr. med., b. asystent Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, lekarz zakładowy, docent higieny i nauki pomocy w nagłych wypadkach.

Tadeusz Rozwadowski, inżynier Wydziału krajowego, docent rybactwa.

Władysław Kubik, dr. filozofii, docent Wyższej Szkoły lasowej we Lwowie, docent ogrodnictwa, kierownik ogrodu pomologicznego.

Bronisław Niklewski, dr. filozofii, asystent krajowej stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, docent biochemii gleby.

Aleksander Wierzbicki, starszy inżynier Biura melioracyjnego w Wydziale krajowym, docent melioracji rolnych.

Józef Siemiradzki, dr. filozofii, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, docent mineralogii i geologii, kierownik muzeum mineralogicznego.

Tadeusz Chrząszcz, chemik technolog, profesor kierownik krajowej Szkoły gorzelniczej w Dublanach, docent technologii rolniczej, docent szkoły c. k. Straży skarbowej.

Paweł Kretowicz, profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, docent nauki o ocenie wyglądu konia.

Ludwik Kawecki, nauczyciel krajowej niższej szkoły rolniczej w Dublanach, docent młeczarstwa i kierownik młeczarni.

Asystenci: Kazimierz Kuczyński, asystent katedry chemii ogólnej.

Henryk Maciejewski, asystent katedry rolnictwa.

Piotr Wiśniewski, asystent katedry botaniki.

Kapelan zakładowy: Ks. Piotr Weredyński, vice-rektor seminaryum kler. obrz. łac.

Kancelarya Dyrekcji: Dyrektor: Józef Mikułowski-Pomorski j. w.

Sekretarz: Bolesław Wieleżyński, przełożony obszaru dworskiego.

Kasyer: Józef Popowicz.

Dyetaryusz: Zygmunt Kowalski.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki: Dr. Jan Barącz j. w.

Prace profesorów i docentów.

Dyrektor, profesor Józef Mikułowski-Pomorski (patrz sprawozdanie krajowej stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej).

Prof. dr. Kazimierz Miczyński ogłosił drukiem: Gleby pogórza Olszycko-Lubaczowskiego z mapą (Sprawozd. komisji fizyograf. Akademii umiejętności. Kraków 1908). Pogadanka o ziemniakach, Lwów, 1908. Uprawa roli i roślin, podręcznik dla niższych szkół rolniczych, Kraków 1909, nadto szereg artykułów w Rolniku.

Brał udział w wycieczce rolniczej do Węgier, wygłosił szereg wykładów na kursie dla organizatorów Kółek rolniczych we Lwowie, brał udział w wykładach lwowskiego Uniwersytetu powszechnego (w Dolinie).

Prof. dr. Stefan Pawlik ogłosił drukiem: Materiały do historii polskiego leśnictwa „Sylwan” 1907. Okresy robocze w gospodarstwie folwarku Dublany, Lwów, 1908. Teoria i praktyka pomiaru i podziału pól w gospodarstwach ziem polskich, Lwów, 1908 z 4 tablicami. Znaczenie poczty, telegrafu i telefonu dla zarządu gospodarstw wiejskich, Lwów 1908. Materiały do historii polskiego leśnictwa, Lwów 1908. Hodowla ziemniaków w Nowej Wsi, 1878 do 1908, „Rolnik”. Kartoffelzüchter Heinrich Dołkowski. Wiener landwirtsch. Zeitung, 1908. Miał odczyty: O zadaniach kobiet w miastach, w czytelni kobiet we Lwowie. Teoria i praktyka pomiaru i podziału pól w gospodarstwach ziem polskich, we Lwowie w Towarzystwie politechnicznym. O badaniach opłacalności poszczególnych gałęzi produkcji w gospodarstwach większej i mniejszej własności w Galicyi, na zebraniu Rady ogólnej c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie. Brał udział w wycieczce do północnych Węgier.

Prof. dr. Jan Zawadzki ogłosił drukiem: Anfänge der Chemie in Polen (Beiträge aus der Geschichte d. Chemie). Einführung der Lavoisierschen Theorie in Polen (Beiträge aus d. Gesch. d. Chemie 1908). Z historii poznania składników powietrza (Chemik polski 1907). Über einen einfachen Apparat zur Demonstration der Dissociationsspannung fester und flüssiger Stoffe (Chemiker Zeitung 1908). Nadto przeszło sto referatów z polskich i rosyjskich prac fizyko-chemicznych w Chemisches Centralblatt 1908.

Prof. Karol Malsburg ogłosił drukiem: Prelekcję p. t. O współczesnym kierunku biologicznym w nauce hodowlanej. W pracowni zootechnicznej zajmował się dalszym ciągiem badań nad ustrojem histologicznym zwierząt domowych (owce, świnie, króliki), zaś w królikarni doświadczeniami nad dziedzicznością i zmiennością w myśl prawideł Mendlowskich. Prowadził wycieczkę 10-cio dniową do państwowych dóbr i zakładów naukowych na Węgrzech, jak, Gödöllö, Kisber i Babolna, Koszyce, Budapeszt, węg. Altenburg itd., tudzież brał udział we wszystkich wycieczkach bliższych.

Prof. adj. Kazimierz Szulc ogłosił drukiem: Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych w Sprawozdaniach Komisji fizyogr. Akademii umiejętności. w Krakowie, w Jahrbücher d. Zentralanstalt für Meteorologie u. Geodynamik, Jahrbücher d. hydrograph. Central-Bureau, w Kosmosie i Rolniku.

Docent prof. mag. Stanisław Królikowski ogłosił drukiem: Rocznik Przeglądu weterynarskiego. Zatrucia u zwierząt domowych (Kalendarz roln. Dublański 1908). Urządził: Zbiór złamań kości skieletu u zwierząt, zbiór narośli kostnych u zwierząt, zbiór anomalij zębowych u zwierząt (Muzeum kliniki chirurgicznej c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie). Zwiedził wielki zakład tuczenia trzody chlewnej w Budapeszcie i rzeźni tamże.

Docent prof. Chrzęszcz ogłosił drukiem: Suszenie ziemniaków, (Rolnik 1908). Wady naszych gorzeli (Rolnik 1908). Laktoformol i formalina (Sprawy gorzelnicze 1908). Das Vorkommen der Amylase, sowie ihr Verhalten bezüglich der Stärkeverzuckernden u. lösenden Kraft (vorläufige Mitteilung. Zeitschrift f. Spiritusindustrie 1908). Nadto mniejsze artykuły i referaty w Rolniku, Sprawach gorzelniczych i Zeitschrift f. Spiritusindustrie. Wygłosił odczyt na ogólnym zebraniu pracowników gorzelniczych w Warszawie pod tytułem Laktoformol i formalina.

Wykładał: Na kursie gorzelniczym w Warszawie, technologię rolniczą i enzymatykę. Na kursie właścicieli gorzeli we Lwowie, kontrolę gorzeli. Na kursie straży skarbowej we Lwowie, gorzelnictwo i browarnictwo. Dokonał objazdu 30 gorzeli w kraju.

Doc. prof. Stanisław Sokołowski ogłosił drukiem: Wycieczki VIII sekcji międzynarodowego kongresu rolniczo-leśnego. O ważności i potrzebie badania gleby leśnej. Las jako zbiornik azotu. Z teki pośmiertnej Karola Gayera. W sprawie krajowej szkoły lasowej.

Docent dr. Bronisław Niklewski ogłosił drukiem: Ein Beitrag zur Kenntnis Wasserstoff oxydierender Mikroorganismen. Centralblatt f. Bacteriologie II. Abt. Bd. XX. p. 469. Badał w dalszym ciągu fizjologię organizmów samożywnych, utleniających wodór, wykonał doświadczenia w celu określenia warunków nitrifikacji w oborniku. Sprawozdania z obydwóch prac wkrótce ogłosi.

Asystent Piotr Wiśniewski ogłosił drukiem: Einfluss der äusseren Bedingungen auf die Fruchtform bei Zygorhynchus Moelleri. Biuletyn przyrodn. wyd. działu Akademii umiej. w Krakowie, 1908, str. 656—682. O wpływie warunków zewnętrznych na owocowanie. Rozprawy Akad. umiej. w Krakowie 1908.

Pracownie, zbiory i muzea w r. 1907/8.

Pracownia botaniczna: Kierownik prof. dr. Maryan Raciborski. Asystent: Piotr Wiśniewski.

Ogród botaniczny: Kierownik: prof. dr. Maryan Raciborski. Ogrodnik: Wacław Celiński. Pomocnik ogrodnika: Józef Nitka i Marek Wieczorkowski.

Ogród pomologiczny: Kierownik dr. Władysław Kubik.

Pracownia i muzeum zoologiczne: Kierownik: prof. dr. Mieczysław Kowalewski, Asystent: vacat.

Pracownia i muzeum zootechniczne: Kierownik: prof. Karol Malsburg. Asystent: Kazimierz Rykowski, lekarz weterynaryi.

Pracownia fizyczna: Kierownik: prof. adj. Kazimierz Szulc.

Pracownia chemiczna: Kierownik: prof. dr. Jan Zawadzki. Asystent Kazimierz Kuczyński.

Gabinet mineralogiczny: Kierownik: doc. dr. Józef Siemiradzki.

Pracownia rolnicza i muzeum: Kierownik: prof. dr. Kazimierz Micyński. Asystent: Henryk Maciejewski.

Muzeum inżynierii wiejskiej: Kierownik: prof. Kazimierz Ajdukiewicz.

Mleczarnia: Kierownik: doc. Ludwik Kawecki.

Stacya meteorologiczna: Kierownik: prof. adj. Kazimierz Szulc.

Zbiory administracyjne: Kierownik: prof. dr. Stefan Pawlik.

Zbiory do wykładów: melioracji rolnych, leśnictwa, rybactwa, weterynaryi i anatomii zwierząt, powierzono opiece odnośnych docentów.

Biblioteka: Kurator: prof. adj. Kaz. Szulc, bibliotekarz: Józef Popowicz.

Pole doświadczałne I. Kierownik: prof. dr. Kazimierz Micyński.

" " II. " " dyr. prof. Józef Mikułowski-Pomorski.

Biblioteka Akademii.

W ciągu roku 1907/8 przybyło do biblioteki Akademii rolniczej w Dublanach dzieł 120 tomów, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	dział 49 tomów	58
" " przyrodniczych	" 37	104
" " społecznych	" 24	28
" " bibliografii i różności	" 10	17
Razem	dział 120 tomów	207

Ogółem z dniem 1-go lipca 1908 liczyła biblioteka dzieł 5.195, tomów 7.645.

W ciągu roku 1907/8 otrzymywała biblioteka czasopism i roczników 72, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	32, w tem bezpłatnie	8
" " przyrodniczych	28	2
" " społecznych	4	2
" " bibliografii i różności	8	6
Razem	72, w tem bezpłatnie	18

W roku 1907/8 otrzymała biblioteka w darze od rodziny Wiesiołowskich 56 dzieł naukowych, zaś od byłego słuchacza Popławskiego skrypta z wykładów

dów byłych profesorów dublańskich z lat dawnych. Ofiarodawcom składa się na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Pracownia i muzeum rolnicze

wzbogaciły się w szereg okazów gleby, tudzież cały szereg przyrządów laboratoryjnych do badania gleby i ziemiopłodów. Zakupiono również wagę dziesiętną do analiz chemicznych i lupę złożoną do preparowania tudzież do badania nasion. Biblioteka podręczna wzrosła o 28 dzieł.

Pole doświadczalne

obejmowało kolekcye roślin uprawnych. Prowadzono dalej studia nad hodowlą i krzyżowaniem pszenic. Wykonano doświadczenia z porównawczą uprawą odmian ziemniaków, owsów, fasoli, z rozmaitym sposobem zasiewu żyta ozimego. Dokonano częściowo ogrodzenia pola doświadczalnego drutem na słupach dębowych.

Muzem inżynieryi rolniczej.

Przykupiono: Siłomierz uniwersalny korbowy i wahadłowy z elektryczną sygnalizacją czasu, aparat do sprawdzania siłomierzy dla siły do 2.000 kg. wyciąg Mazima na 500 kg. Biblioteka podręczna powiększyła się o kilka dzieł treści technicznej.

Pracownia chemiczna:

Zestawiono kolekcję wykładową preparatów nieorganicznych i organicznych, zawartą w 650 słoikach i flakonach. Zakupiono kolekcję termometrów normalnych od Baudina, jeden duży termostat systemu Ostwalda, oraz termostat systemu Vant-Hoffa, kalorymetr Berthelot'a, aparaty Beckmana do oznaczania ciężarów cząsteczkowych, aparat Altschula do pomiarów ciśnień krytycznych, nadto szereg drobniejszych przyrządów i aparatów zarówno do pomiarów ścisłych jak i ćwiczeń chemicznych z uczniami.

Pracownia zootechniczna.

Nie otrzymała jeszcze wszystkich przeznaczonych na jej rozszerzenie ubikacji i z tego powodu nie mogła być doład odpowiednio urządzona. Zbiory jej zostały wszakże powiększone szczególnie w dziale czaszkowym, tudzież bardzo pięknymi modelami zootechnicznymi bydła i koni wykonanymi przez Vastagha z Budapesztu. Królikarnia wciąż jeszcze jest umieszczona w bardzo nieodpowiedniej ubikacji na folwarku, skutkiem czego racjonalne prowadzenie tak chowu królików, jak i doświadczeń zootechnicznych z nimi jest niezmiernie utrudnione. Biblioteka podręczna katedry hodowlanej została pomnożoną znacznie większą ilością dzieł treści biologicznej i zootechnicznej, wykazuje jeszcze jednak wielkie braki z powodu niemożności obrócenia na ten cel znacznieszego kredytu, którego dotąd wyjednać nie powiodło się.

Pracownia fizyczna i stacya meteorologiczna.

Nabyto: kolekcję termometrów do pomiarów kalorymetrycznych, termometr normalny, wagę chemiczną z ciężarkami, szafę na książki, psychrometr.

Ogród botaniczny.

Wiosną roku 1908 ustawiono bramę żelazną, dokończono oparkanie ogrodu. Rośliny wodne rozrosły się w stawie należycie, ryż kanadyjski dobrze u nas dojrzewający zdziczał już na brzegach stawku. Wysadzono nieco

młodych drzew i krzewów w uzupełnieniu pracy lat poprzednich. Brak wody w ogrodzie, daje się przykro odczuwać, nasze alpinarium, dawniej ładne jest skutkiem braku podlewania ruiną i wymaga nowych zachodów. Nadto bardzo przykro daje się odczuwać brak wyżywienia przynajmniej 3 najważniejszych drożyn. Szklarenka wystawiona przed laty kilku ze świerków w ogrodzie rosnących, nie odpowiada potrzebom choćby najskromniejszym, mało przewiewna gubi w zimie rośliny, nadto tracimy w niej za wiele roślin przez wymarzenie, mimo tego, że skutkiem nieszczęśliwej konstrukcyi aż 4-ech pieców pochłania bardzo wiele drogiego drzewa. To też ogród stoi przed koniecznością wybudowania nowej szklarni o ogrzewaniu centralnem.

Ogród pomologiczny i warzywny.

Prowadzony jest od wiosny roku 1908 przez dra Kubika. Założono wzorowy ogródek warzywny i małą szkółkę drzew owocowych.

Frekwencya uczniów.

Frekwencya uczniów w roku 1907/8 przedstawiała się następująco:
Uczęszczało uczniów:

na rok I.	35
na rok II.	31
na rok III.	24
Razem	90
a w tem pozostało z roku 1906/7	55
przyjętych w roku 1907/8	35
Razem	90

Według stanu rodziców było:

Synów właścicieli większych posiadłości wiejskich	27
- dzierżawców	6
- właścicieli mniejszych	21
- innych zawodów	36
Razem	90

Na rok szkolny 1908/9 wpisało się ogółem 100 uczniów zwyczajnych. Do egzaminu głównego ustnego, w terminie przed i powakacyjnym (5-go grudnia 1908) zgłosiło się 25 uczniów III. roku, a to 23, którzy ukończyli Akademię w roku 1908 a 1 z lat poprzednich.

Komisję dla egzaminu głównego składali dyrektor prof. Józef Mikulowski-Pomorski (przewodniczący), prof. dr. Stefan Pawlik, prof. dr. Kazimierz Miczyński i prof. Karol Malsburg (wybrani przez Kollegium profesorów), Jerzy Turnau, ks. Witold Czartoryski i Tadeusz Langie (mianowani przez Wydział krajowy).

Egzamin ten złożyli następujący uczniowie:

1. Bączkowski Kazimierz (z odzn.), 2. Baliński Karol, 3. Biernacki Adam, 4. Burzyński Stanisław (z odzn.), 5. Czyżewicz Jan, 6. Detkens Eugeniusz (z odzn.), 7. Dumka Grzegorz (z odzn.), 8. Gurski Janusz (z odzn.), 9. Gutowski Tadeusz (z odzn.), 10. Jasieniecki Konrad, 11. Kosterkiewicz Apolinary (z odzn.), 12. Matecki Tadeusz, 13. Masior Jan (z odzn.), 14. Mikulski Wacław, 15. Pławski Witold, 16. Rudnicki-Sipajło Floryan, 17. Stadler Eugeniusz, 18. Swolkień Konstanty, 19. Szadurski Bohdan, 20. Szostak Zygmunt (z odzn.), 21. Szymusik Stanisław, 22. Zacharewicz Kiejstut, 23. Zajączkowski Stefan (z odzn.), 24. Zajątowski Jan. Jednego reprobowano do terminu jesiennego.

Miejsca funduszowe i stypendya.

W roku szkolnym 1907/8 nadano z fundacyi przeznaczonych dla uczniów Akademii rolniczej w Dublinach na podstawie dekretów Wydziału krajowego,

c. k. Namiestnictwa i Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, ogółem 11 stypendyów w łącznej kwocie 3.340 kor. Nadto Wydział krajowy nadał 10 uczniom całe miejsca funduszowe, a 4-em po pół miejsca funduszowego.

Zwiedzający :

W roku sprawozdawczym zwiedzali Akademię rolniczą w Dublanach JE. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni, Szef dep. III. Wydziału krajowego dr. Tadeusz Pilat, radca dworu Władysław Struszkiewicz, Członek kuratorji i prezes Towarzystwa gospodarskiego Stanisław Brykczyński. Zbiorową wycieczkę do Dublan urządzili w październiku 1907 roku członkowie V. Koła zjazdów rolniczych, 12/VI. 1908. Kółko ziemian podolskich, 20/VI 1908 odbył oddział lwowski c. k. Towarzystwa gospodarskiego swe Walne zgromadzenie w Dublanach.

Dublany dnia 23. lipca 1909.

Dyrekcya Akademii rolniczej w Dublanach.

Prof. Józef Mikułowski-Pomorski, w. r.

Sprawozdanie

krajowej niższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok
1907|8 i 1908|9.

Skład grona nauczycielskiego.

1. Józef Mikułowski-Pomorski dyrektor.
 2. Ks. Piotr Weredyński, wicerektor seminarium duchownego obrz. łac. we Lwowie, kapelan zakładu, udzielał nauki religii obrz. rzym. kat.
 3. Ks. Włodzimierz Konowalec, proboszcz parafii Malechów, udzielał nauki religii obrz. grecko-kat.
 4. Ludwik Kawecki, nauczyciel fachowy, udzielał nauki hodowli, zarządu, rachunkowości, chemii, zarządzał internatem. Wskutek przeniesienia p. Kaweckiego do szkoły w Miłocinie obowiązki jego objął z dniem 1. paźdz. 1908 nauczyciel Jan Profic.
 5. Jan Stempek, zastępca nauczyciela fachowego, udzielał nauki rolnictwa, fizyki, botaniki, zoologii i rysunków do 1-go października 1908 r. Po przeniesieniu p. Stempka do Miłocina, obowiązki drugiego nauczyciela fachowego objął p. Józef Jan Neuman. Udzielał nauki hodowli, zarządu, rachunkowości, zoologii i rysunków.
 6. Stanisław Królikowski, profesor c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, udzielał nauki weterynaryi.
 7. Maryan Nowicki, nauczyciel nauk elementarnych, śpiewu.
- W osobnych godzinach uzasadniał i objaśniał zarządzenia gospodarcze w Dublanach p. Jan Błahij Szczepański zarządcza folwarku.
- Obowiązki instruktorów pełnili p. Piotr Nastawny instruktor do 15. marca 1908, a od 1. października 1908 p. Alojzy Machalica.

Frekwencja uczniów.

Ilość uczniów wynosiła z początkiem roku szkolnego:

	1907/8	1908/9
a) na III. roku	14	16
b) na II. roku	17	12
c) na I. roku	12	17
Razem	<hr/> 43	<hr/> 45

Wskutek wydalenia liczba uczniów się zmniejszyła w roku 1907/8 o siedmiu tak, że stan z końcem roku był następujący:

a) na III. roku	10
b) na II. roku	15
c) na I. roku	11
Razem	36

W roku 1908/9 zaraz po przyjęciu wystąpiło ze szkoły 3 uczniów. Wskutek zbiorowego nieposłuszeństwa szkoła została zamkniętą w dniu 6. października 1908 i nowe wpisy ogłoszone. Przyjęto:

		dawnych	nowych	wydalono
a) na rok III.	.	11	—	5
b) na rok II.	.	12	—	—
c) na rok I.	.	6	8	8
Razem	.	37		13

Opuścił szkołę z powodu powinności wojskowej jeden uczeń z roku III. tak, że z końcem roku było uczniów na roku III. 10, a w szkole 36.

Nowoprzyjęci wykazali świadectwem ukończenia:

	w roku 1907/8.	Przyjęci w lipcu	Przyjęci w listopadzie 1908/9.	Wydaleni i wystą- pili z I. roku
1. szkoły ludowej	7	7	6	4
2. szkoły rzemieślniczej	—	1	—	1
3. „ wydziałowej	4	—	1	—
4. 1 klasy gimn. względnie realnej	—	1	1	—
5. 2 klasy gimn. względnie realnej	1	2	—	—
6. 1 klasy gimn. względnie realnej	—	3	—	3
7. na podstawie egzaminu wstępnego	—	3	—	3
Razem	12	17	8	11

Według wieku skład uczniów przedstawia się jak następuje:

ukończony rok	z początkiem roku 1907/8	w listopadzie 1908/9
15.	4	7
„ 16.	7	8
„ 17.	12	6
„ 18.	8	7
„ 19.	4	5
„ 20.	4	1
„ 21.	1	2
„ 23.	1	—
„ 25.	1	—
„ 26.	—	1
„ 27.	1	—
Razem	43	37

Według zatrudnienia rodziców było :

	z początkiem r. 1907/8	w listopadzie 1908/9
1. synów włościan	26	19
2. „ właścicielei dóbr i dzierżaw- ców	4	2
3. synów inżynierów	1	1
4. „ adwokatów	—	1
5. „ oficyalistów prywatnych	5	6
6. „ gumiennych itp. służby dwor- skiej	5	6
7. synów funkcyonaryuszy kolejowych	1	1
8. „ sklepikarzy	1	1
Razem	43	37

W listopadzie 1908/9 było uczniów obrządku rz. kat.	34
„ „ „ „ „ gr. kat.	3
z Galicyi	34
z Królestwa	3

Ukończyli szkołę w roku 1907/8:

Z postępem celującym: 1. Bienkowski Paweł, 2. Bury Franciszek.

Z postępem bardzo dobrym: 3. Drożański Aleksander, 4. Hrycyna Fran-
ciszek, 5. Pawluk Jan, 6. Rudyk Władysław, 7. Sławiński Witold, 8. Teręszko
Michał.

Z postępem dobrym: 9. Zaleski Józef, 10. Hobler Michał.

Ukończyli szkołę w roku 1908/9:

Z postępem celującym: 1. Pasierski Józef.

Z postępem bardzo dobrym: 2. Bury Franciszek, 3. Krysków Jan, 4. Star-
czewski Mikołaj, 5. Jasiński Mikołaj.

Z postępem dobrym: 6. Borkowski Jan, 7. Drabik Józef, 8. Gruszecki Jan,
9. Kamocki Władysław, 10. Kłymków Bazyli.

W rozkładzie nauki położono większy nacisk na ogrodnictwo i sadowni-
ctwo, uczone głównie sposobem praktycznym przez dra Kubika. Zimową porą
partyami uczniowie zatrudniani byli w warsztacie kołodziejsko-stolarskim.

W programie szkoły brakiem się okazuje wykluczenie całkowite nauki
książkowej w ciągu miesięcy letnich. Uczniowie nowowstępujący potrzebują
urozmaicenia zajęć, jednostajna robota w polu zniechęca niekiedy najlepsze
osobniki, które rozumując fałszywie, nie mogą pogodzić się ze szkołą w tej
formie.

W roku 1907/8 w wewnętrznym życiu szkoły nie zaszedł żaden godniej-
szy pamięci wypadek. Rozwój był normalny.

W roku 1908/9 w dniu 4-go października zanim zostało wprowadzone
z polecenia Dyrekcyi obowiązkowe dojenie krów, uczniowie oświadczyli zbioro-
rowo, że tego robić nie będą. Ponieważ wszelkie perswazyje nie pomogły,
szkoła została zamkniętą dnia 6. października i zaraz ogłoszono nowe wpisy,
na które zgłosiło się z 37 dawnych uczniów 35. Nie przyjęto 8, co do których
zachodziło przypuszczenie, że byli moralnymi sprawcami zbiorowego oporu,
lub że ich pozostawienie w szkole groziłoby ponownem wszczęciem się oporu
w innych podobnych wypadkach. Po załatwieniu w ten przykry sposób zaj-
ścia w dalszym ciągu zimy obsługa części obory była prowadzoną przez
uczniów bez oporu, a ze znacznym dla nich pożytkiem.

Zbiorowy ten opór spowodowany był pośrednio warunkami nieodpowie-
dniami w jakich się dublańska szkoła znajduje. Praca wespół z robotnikiem,

przykład uczniów z Akademii, działają ujemnie na dyscyplinę, nieodpowiednie pomieszczenie, w którym ścisłego internatu być nie może, to wszystko są warunki nienormalne, a z Dublanami ściśle związane. Wyniesienie niższej szkoły z Dublan jest rzeczą konieczną, na którą zwraca uwagę Dyrekeya, a konieczności dowodzą niestety fakta.

Zanim upragnione wyniesienie nastąpi, Dyrekeya stara się o poprawę stosunków :

1. przez dobór kandydatów, wykluczając stanowczo takich rozbitków, którzy wyszli z gimnazjum itp.
2. przez większy nadzór nad robotami praktycznymi, co się osiąga w ten sposób, że uczniowie z roku pierwszego są zatrudniani w znacznej części przy robotach ogrodowych w małych partyach pod kierunkiem dra Kubika, lub pomocnika ogrodowego. W ten sposób więcej można zwrócić uwagę na dokładność wykonania robót etc.
3. przez zajęcie ich w niedziele i święta w sposób dostarczający im godziwych rozrywek. Starano się więc zająć ich zabawami ruchowymi, jak palantem itd., a w wieczory zimowe zorganizowano orkiestrę mandolinową złożoną z 10 instrumentów. Początkowych wskazówek udzielał p. Gorzka emerytowany nauczyciel ludowy, później prowadził orkiestrę p. Machalica stypendysta Wydziału krajowego.

Wprowadzono od roku 1908 kąpiel co tydzień w łaźniach domu mieszkalnego słuchaczy Akademii (tusze).

Jak co roku, uczniowie brali udział w szeregu uroczystości narodowych, urządzanych staraniem Towarzystw dublańskich, brali udział w uroczystości przeprowadzenia popiołów hetmana Żółkiewskiego w Żółkwi w dniu 29. września 1908 r. Zwiedzili muzeum przemysłowe we Lwowie, muzeum Dzieduszyckich. Uczniowie III. roku zwiedzali skład narzędzi rolniczych Claytona i Šuttlewortha i Akademię weterynaryjną.

W ciągu roku 1908/9 udało się usunąć niektóre braki w urządzeniu szkoły. Urządzono 3-cią salę wykładową, zakupiono za 1.500 koron przyrządów i tablic służących do demonstracyi przy nauce fizyki, chemii, botaniki i zoologii. Zakupiono za 250 kor. dzieł naukowych i beletrystycznych do biblioteki szkolnej. Uzupelniono zbiór narzędzi strażackich. Stan zdrowotny był bardzo dobry

Dublany, dnia 5. sierpnia 1909.

Dyrektor krajowych zakładów naukowych rolniczych w Dublanach.

Prof. J. M. Pomorski w. r.

Sprawozdanie

Krajowej szkoły gorzelniczej w Dublanach za rok
1907|8 i 1908|9.

Grono profesorów, docentów i innych funkcyjonyuszy i ich działanie.

1) Tadeusz Czesław Chrzęszcz, prof. kierownik szkoły, doc. Akad. roln. wykładał chemię ogólną, enzymatykę, technologię, mikrobiologię.

Ogłosił drukiem :

1) Wady naszych gorzelń (Rolnik 1907).

2) Suszenie ziemniaków (Rolnik 1908).

3) Dochodowość gorzelń (Rolnik 1909).

4) Wskazania techniczne (Broshura st. 30. Warszawa 1909).

5) Metody prowadzenia drożdży w gorzelni (Gorzelnik 1909).

6) Enzymatyka (Gorzelnik 1908—9).

7) Ein Vergleichstudium über die Hefeführung in der Brennerei (Zeitschr. f. Spir. Ind. 1909).

8) Wspólnie z asystentem St. Pierożkiem „Wpływ formaliny i lactoformolu na przebieg fermentacji (Rocznik nauk rolniczych 1909).

9) Die Anwendung des Lactoformols und Formalins in der Brennerei. (Zeitschr. f. Spir. Ind. 1909).

10) Prowadził jako redaktor pismo „Gorzelnik“.

Nadto umieszczał mniejsze artykuły i referaty w Rolniku, Gorzelniku, Przemysłach wiejskich, Sprawach gorzelniczych, Zeitschr. f. Spir. Ind. i t. d.

Zorganizował teoretyczny kurs dla właścicieli gorzelń we Lwowie w roku 1908. Wykładał i praktycznie pouczał na kursie dla właścicieli gorzelń w Niebieszczanach 1909 r. Wykładał na kursie dla straży skarbowej (gorzelnictwo, browarnictwo, drożdżostwo i occiarstwo), tudzież na kursie gorzelniczym w Warszawie (enzymatykę i technologię gorzelniczą). Wygłosił odczyt w Towarzystwie prac. Gorz. w Warszawie „O użyciu lactoformolu i formaliny 1908“, oraz na ogólnem zebraniu Tow. Gosp. we Lwowie „Od czego zależy dobre odfermentowanie w gorz. roln.“. Zwiedził szereg gorzelń w Galicyi z pomocą zasiłku udzielonego przez Wydział krajowy. Wreszcie dokonał kontroli szeregu gorzelń i innych zakładów fabrycznych, udzielał porad technicznych, występował jako rzeczoznawca i t. d.

2) Kazimierz Adjukiewicz, prof. Akademii, wykładał o kotłach i maszynach.

3) Kazimierz Szulc, prof. adjunkt Akademii, wykładał matematykę i fizykę.

4) Stefan Pawlik, prof. Akademii, wykładał rachunkowość i ksiązkowość.

5) Stanisław Zennermann, c. k. nadinspektor Straży skarbowej, wykładał o opodatkowaniu gorzelń.

6) Leopold Baczewski, właściciel rafinerii, wykładał o oczyszczaniu spirytusu.

7) Stanisław Pierożek, asystent, uczył rysunków i planów gorzelni, prowadził ćwiczenia chemiczne i mikroskopowe.

Szczepan Zajac, laborant, Mikołaj Kwiecień palacz i stróż gorzelni.

Uczniowie.

W roku 1907/8 zgłosiło się na kurs zimowy 6-cio miesięczny do zapisu 24 uczniów, zostało przyjętych 19, w tem 1 akademik dublańczyk. Z tych 12 było uwolnionych od całkowitej opłaty czesnego, 3 częściowo, 6-ciu pobierało stypendyum.

Szkołę ukończyło 17-tu, a to :

z postępem celującym	4
„ bardzo dobrym	5
„ dobrym	7
„ dostatecznym	1

Z Galicji było 5, z Królestwa i Litwy 12.

Nauki poprzednie odebrało :

Studia wyższe jak 6 klas	2
„ „ 6 klas	2
4 „ klasy lub „ równorzędne	6
7 klasową szkołę wydziałową	2
przyjęto na podstawie egzaminu wstęp.	7

Najmniejszą praktykę gorzelniczą posiadali dwuletnią, największą 6-letnią. 1 akademik dublańczyk był przyjęty bez praktyki.

Według zawodów rodziców było :

synów rolników	5
ofycjalistów	5
rzemieślników, urzędników, lekarzy itp.	9

Uczniowie byli zdolnymi i pilnymi, wszyscy też, opuszczając szkołę, otrzymali zaraz posady. Do Królestwa wróciło 11, w Galicji pozostało 6.

W roku 1908/9 zgłosiło się do Szkoły gorzelniczej na zimowy kurs 19-tu uczniów. Przyjętych zostało 16-tu, w tem 1 akademik-dublańczyk. 10 było uwolnionych od całkowitego czesnego, 3 częściowo. Stypendyum pobierało 6-ciu.

Szkołę ukończyło 15-tu, a to :

z postępem celującym	5
„ bardzo dobrym	4
„ dobrym	6

Z Galicji było 3-ech, z Królestwa i Litwy 12.

Nauki poprzednie pobrało :

Wyżej 6-ciu klas	1
4 klasy lub równorzędne	6
7 klas wydziałowych	1
egzamin wstępny	8

Najmniejszą praktykę gorzelniczą posiadali dwuletnią, największą 15 lat 1 akademik-dublańczyk był przyjęty bez praktyki.

Według zawodów rodziców było :

synów rolników	3
ofycjalistów	9
rzemieślników, urzędników itp.	3

Wszyscy uczniowie, którzy ukończyli szkołę, dostali zaraz posady. D Królestwa wróciło 10-ciu, w Galicji pozostało 6-ciu.

Wyniki szkoły wskazują, że 20 uczniów, jest maksymalną cyfrą, która pozwala na dobre wyszkolenie. Obostrzenie egzaminu wstępnego dla nieposiadających warunków przyjęcia jako też większe wymagania stawiane w ciągu kursu sprawiają, że kończący szkołę, wychodzą zupełnie fachowo uzdolnionymi.

Letni 4-ro tygodniowy kurs dla kierowników gorzelń.

W roku 1908 zgłosiło się na kurs kierowników gorzelń 17 słuchaczy. Z Królestwa było 2, z Galicyi 15. W tem było 16 kierowników gorzelń, 1 obywatel ziemski. Najmniejszą praktykę mieli czteroletnią, największą 32 lat. Pod względem narodowości wszyscy byli Polakami, w tem 6 wyznania mojżeszowego.

W roku 1909 zgłosiło się na podobny kurs 21 słuchaczy, a to z Królestwa i Rosyi 3, z Galicyi 18. Wszyscy kierownicy gorzelń o latach praktyki od 1—28. Pod względem narodowości było 2 rusinów, 19 polaków, w tem 7 wyznania mojżeszowego. Wszyscy otrzymali świadectwa uczęszczania na kurs.

Z czterotygodniowych ćwiczeń w gorzelni w czasie feryi Bożego Narodzenia, korzystało w roku 1907/8 10 akademików-dublańczyków, z tych 3 zdało egzamin kollokwalny z gorzelnictwa, z których 2 otrzymało stopień bardzo dobry i 1 dobry. W roku 1908/9 korzystało z ćwiczeń w gorzelni 13, egzamin kollokwalny złożyło 9, z tych 2 z postępem bardzo dobrym, 6 dobrym i 1 z dostatecznym.

Działalność Szkoły.

I. Udzielała porad technicznych.

II. Odstępowała po cenach kosztów odczynniki i przyrządy, potrzebne do kontroli robót w gorzelni.

Obok czynności nauczycielskiej przeprowadzono w zakładzie liczne analizy, jakoteż badania oryginalne, w czym byli czynni kierownik szkoły, asystenci i kierownik gorzelni. Wykonane badania odnoszą się do:

- 1) metod prowadzenia drożdży w gorzelni (ogłoszone drukiem).
- 2) wpływów formaliny i lactoformolu na przebieg fermentacji (ogłoszone drukiem).
- 3) działania cukrującego skrobię zapomocą amylazy (przesłane do druku).
- 4) metod oznaczających siłę rozpuszczającą skrobię (przesłane do druku).
- 5) warunków gotowania uszkodzonych ziemniaków (badania nie ukończone).
- 6) otrzymania enzymu amylazy (na dokończeniu).
- 7) warunków otrzymania silnego sładu (badania nie skończone).

Zbiory naukowe uzupełniono następującymi przyrządami i aparatami:

wagą i młynkiem do zboża, suszarką, gramometrem westf., aparatem Kusserowa, 2 termostatami, 4 mikroskopami, wagą chemiczną i techniczną.

Nadto uzupełniono laboratorium niezbędnymi stołami, szafami itd., a bibliotekę powiększono przez zakupno 21 tomów dzieł naukowych. Przychodziło 7 pism fachowych.

Gorzelnia doświadczalna.

Gorzelnia doświadczalna służy jako obiekt demonstracyjny dla wyuczenia robót gorzelnicznych uczestników kursów, oraz prowadzenia rozmaitych prób i badań. Wszystkie czynności w gorzelni wykonują uczniowie szkoły.

Badania i próby prowadzone w gorzelni odnosily się do następujących kwestyi:

- 1) korzyści mycia sładu,
- 2) warunków wyprodukowania najsilniejszego sładu,
- 3) szkodliwego wpływu sładu żytniego na przebieg fermentacji,

- 4) działania wody zimnej i gorącej na przebieg gotowania zboża,
- 5) racjonalnego przerobu buraków w gorz. roln.,
- 6) korzyści użycia lactoformolu i formaliny,
- 7) jaka jest najlepsza metoda prowadzenia drożdży.

Gorzelnia w obu latach, objętych sprawozdaniem, więc kampanię 1907/8 do 1908/9, była dwukrotnie w ruchu, t. j. po 100 dni podczas kursów zimowych i 7 dni kursów letnich.

W kampanii 1907/8 przerobiono :

ziemniaków o skrob. 10—19%	.	.	.	1587	q
zboża na sól	.	.	.	44	"
zboża na zacier	.	.	.	15	"
zużyto węgla	.	.	.	570	"
otrzymano spirytusu	.	.	.	181·19	hl. à 100% Tr.
" wywaru	.	.	.	2500	hl.

W kampanii 1908/9 przerobiono :

ziemniaków o skrob. 10·5—21%	.	.	.	1501	q
buraków	.	.	.	16	"
zboża na sól	.	.	.	54	"
zboża na zacier	.	.	.	20	"
zużyto węgla	.	.	.	520	"
otrzymano spirytusu	.	.	.	183·41	hl. à 100% Fr.
" wywaru	.	.	.	2667	hl.

Dublany, 28. czerwca 1909.

Tadeusz Chrzęszcz, w. r..

2. Gospodarstwo torfowe.

Zasiewy.

Zasianem i zasadzonym było	w roku 1908/9 morgów
Żytem	2 ¹ / ₂
Owsem	15
Ziemniakami	10
Kapustą białą	2 ¹ / ₂
" pastewną	2 ¹ / ₂
Burakami pastewnymi	4
Brokwią	10
Marchwią	1
Trawami	10
Kukurudzą na zielono	2 ¹ / ₂
Wzięto pod pole doświadcz. stacyi chem. roln.	2 ¹ / ₂
Razem	62 ¹ / ₂

WYKAZ

produkcji gospodarstwa rolnego za lata 1907/8 i 1908/9.

I porządkowa	P ł o d y	W roku gospodarskim 19078								W roku gospodarskim 19089							
		z e b r a n o				P r o d u k c y a z 1 m o r g a				z e b r a n o				P r o d u k c y a z 1 m o r g a			
		w s n o p i e		w z i a r n i e		w s n o p i e		w z i a r n i e		w s n o p i e		w z i a r n i e		w s n o p i e		w z i a r n i e	
k ó p.	s n o p ó w	q.	k g.	k ó p.	q.	k ó p.	q.	k ó p.	q.	k ó p.	q.	k ó p.	q.	k ó p.	q.		
1	. . .	15	30	13	80	10·20	9	20	30	30	315	28	481	83	10·32	16	61
2	. . .	418	16	270	83	15·20	9	84	18	18	211	41	259	56	12·00	14	19
3	. . .	119	38	108	88	11·93	10	88	12	12	87	32	149	33	8·20	12	44
4	. . .	740	—	526	38	11·47	8	16	30	30	293	07	377	80	9·45	12	59
5	. . .	12	60	3	80	5·04	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	. . .	212	15	4	80	37·01	—	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	. . .	11	40	7	40	11·40	7	40	2	2	16	—	12	—	8·00	6	—
8	. . .	—	—	192	22	—	192	22	2	2	—	—	340	31	—	170	15
9	. . .	—	—	3028	—	—	88	—	36 ¹ / ₂	36 ¹ / ₂	—	—	3847	84	—	105	42
10	. . .	—	—	3115	35	—	346	15	10	10	—	—	4100	—	—	410	—
11	. . .	—	—	1869	50	—	186	95	5	5	—	—	273	—	—	180	20
12	. . .	—	—	492	21	—	246	11	3	3	—	—	1906	50	—	635	50
13	. . .	—	—	309	07	—	309	07	—	—	—	—	—	—	—	—	—

WYKAZ

produkcji gospodarstwa torfowego w roku 1908/9.

L. porządkowa	P ł o d y	Z e b r a n o					Produkcya z 1 morga		
		z morgów	w snopie		w ziarnie		w snopie		w ziarnie
			kóp.	snopów	q.	kg.	kóp.	q.	
1	Żyto	2 $\frac{1}{2}$	27	09	10	—	11	4	—
2	Owies	15	143	35	78	—	950	5	20
3	Ziemniaki	10	—	—	300	—	—	30	—
4	Buraki pastewne	4	—	—	116	—	—	29	—
5	Marchew	1	—	—	60	60	—	60	60
6	Brukiew	10	—	—	390	90	—	39	09
7	Kapusta głowiasta	2 $\frac{1}{2}$	—	—	114	—	—	44	44

**Porównanie wartości inwentarza żywego
z dniem 1. lipca 1908 i 1909.**

Dnia 1. lipca 1908	Kor.	gr.	Dnia 1. lipca 1909	Kor.	gr.
1. Konie.			1. Konie.		
34 sztuk	7.123	—	29 sztuk	5.900	—
10 % potr. 712 K 30 g	6.410	70	10 % potr. 590 K	5.310	—
2. Bydło.			2. Bydło.		
a) Oldenburskie.			a) Oldenburskie.		
1 buhaj „Piotr VII“	950	—	1 buhaj „Poznaniak“		
1 „ „Poznaniak“	800	—	770 kg. po 70 gr.	539	—
1 „ „Mocarny“	500	—	24 krów 12.920 kg. po 58 gr.	7.493	60
24 krów 12.955 kg. po 1.14 K	14.768	70	14 jałówek 4.475 kg. po 1.30 Kor.	5.817	50
9 jałówek 2.915 kg. po 1.52 Kor.	4.430	80	1 byczek 55 kg. po 1.40 K	77	—
7 cielic 1.345 kg. po 1.10 K	1.479	50	Razem	13.927	10
Razem	22.929	—	b) Anglerskie.		
b) Anglerskie.			b) Anglerskie.		
1 buhaj „Junak“	950	—	1 buhaj „Junak“ 750 kg. po 70 gr.	525	—
36 krów 15.310 kg. po 70 gr.	10.717	—	26 krów 10.612 kg. po 58 gr.	6.154	96
15 jałówek 4.155 kg. po 70 gr.	2.908	50	12 jałówek 3.780 kg. po 1.30 Kor.	4.911	—
7 cielic 1.070 kg. po 70 gr.	749	—	Razem	11.593	96
2 byczki 75 kg. po 1.14 Kor.	85	50	c) Krajowe.		
Razem	15.410	—	c) Krajowe.		
c) Krajowe.			10 krów 4.230 kg. po 58 gr.	2.453	40
12 krów 5.140 kg. po 70 gr.	3.598	—	1 jałowka 85 kg. po 1 Kor.	85	—
	—	—	Razem	2.538	40
	3.598	—	3. Owce.		
3. Owce.			3. Owce.		
32 sztuk	625	—	40 sztuk	480	—
4. Trzoda chlewna.			4. Trzoda chlewna.		
15 sztuk	1.855	—	4 sztuki	587	70
5. Ryby.			5. Ryby.		
Wartość narybku	992	—	Wartość narybku i ryb sprzedających	800	—
Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1908	51.819	70	Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1909	35.237	16

*) Wartość inwentarza żywego z końcem r. 1908/9 obliczona jest według ceny targowej.

	Kor.	gr.
Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1907 r. wynosiła	54.331	92
„ „ „ „ 1908 r. wynosi	51.819	70
Różnica na niekorzyść roku 1908.	2.512	22
Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1908 r. wynosiła	51.819	70
„ „ „ „ 1909 r. wynosi	35.237	16
Różnica na niekorzyść roku 1909.	16.582	54

Wartość remanentów.

Z dniem 1. lipca	1907.		1908.		1909.	
	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.
W ziarnie	12.018	20	2.554	71	1.083	63
Pasza i słoma	1.617	63	655	18	2.420	64
Nawozy pomocnicze	2.173	60	1.834	—	1.571	17
Torf na opał	—	—	2.800	—	1.285	42
Różne	33	60	300	—	548	90
Razem	16.173	03	8.143	92	6.909	76

	Kor.	gr.
Wartość remanentów z 1. lipca 1907	16.173	03
„ „ „ 1908	8.143	92
Różnica na niekorzyść 1908 r.	8.029	11
Wartość remanentów z 1. lipca 1908	8.143	92
„ „ „ 1909	6.909	76
Różnica na niekorzyść 1909 r.	1.234	16

Dochody inwentarza żywego.

Produkcya zwierzęca dała	w r. 1906/7		w r. 1907/8		w r. 1908/9	
	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.
Krowiarnia: a) mleko	12.460	86	11.234	18	13.160	19
b) przychowek	3.822	14	3.806	97	2.468	91
c) braki i opasy	—	—	1.133	10	1.070	—
Nierogacizna	776	68	1.085	48	1.596	96
Owce	413	10	75	41	—	—
Wynajęte konie	1.110	03	1.121	12	3.376	67
Razem	18.612	81	21.756	56	21.672	73

	Kor.	gr.
W roku 1906/7 razem	18.612	81
W porównaniu z rokiem 1905/6	20.356	33
w roku 1906/7 mniej o	1.743	52
W roku 1907/8 razem	21.756	56
W porównaniu z rokiem 1906/7	18.612	81
w roku 1907/8 więcej o	3.143	75
W roku 1908/9 razem	21.672	73
W porównaniu z rokiem 1907/8	21.756	56
w roku 1908/9 więcej o	2.916	17

Zestawienie rachunku pieniężnego

od 1. lipca 1907 do 30. czerwca 1908 i od 1. lipca 1908 do 30. czerwca 1909.

W Y D A T K I	w r. 1907/8		w r. 1908/9	
	Kor.	gr.	Kor.	gr.
Płace i zastugi	6.160	55	7.570	40
Najem robotnika	20.608	38	20.415	69
Zmiana nasienia	993	50	1.114	17
Dokupno nawozów pomocn. karmy	4.126	21	7.539	42
Wymiana zużytych koni i uprzęży	14.088	30	14.156	02
Utrzymanie budynków	3.484	94	1.545	72
„ „ „ maszyn i narzędzi	1.176	50	2.575	63
„ „ „ dróg i rowów	1.784	31	2.164	59
Melioracye łąkowe	206	02	542	—
Ubezpieczenie od pożaru i gradu	400	—	400	—
Kuchnia folwarczna	1.496	61	1.944	38
Świątko i smarowidło	2.701	16	4.310	18
Rogatki, posyłki i jazdy	608	06	939	71
Kultura lasu i utrzymanie stawów	1.566	01	1.589	80
Koszta kancelaryjne	916	67	651	98
Rozmaite jak : leki, wetery- narz, apteka, tępienie myszy, ochrona roślin	401	12	319	85
Różnica wartości remanentów	1.535	22	729	96
	8.029	11	1.234	16
Razem	70.282	67	69.746	66
D O C H O D Y				
Sprzedaż ziemiopłodów	26.119	01	26.119	01
Z wynajętych łąk	3.879	50	3.879	50
Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:				
a) Krowiarnia: α) mleko	11.234	18	13.160	19
β) przychowek	3.806	97	2.468	91
γ) braki i opasy	1.133	10	4.070	—
b) Nierogaczna	1.085	48	1.596	96
c) Owce	75	41	—	—
d) Ryczałt od Akademii	2.000	—	2.000	—
Za wynajęte konie	4.421	42	3.376	67
Lasry i stawy	847	04	791	77
Sprzedaż torfu na opał	256	36	450	31
Rozmaite	—	—	41	96
Razem	54.859	37	96.150	28

W rachunkach powyżej zestawionych nie wprowadzono przybytku, względnie ubytku wartości inwentarza żywego, a to z tego powodu, że przyjmowanie stałej wysokiej ceny, jak to czyniono dotychczas, czyni ten rachunek fikcyjnym. Dochody folwarku przedstawiały się przeważnie w tym przyroście wartości inwentarza, który nigdy nie przedstawiał tej wartości handlowej, jak wykazywano. Ostatnie obliczenie wartości inwentarza żywego zrobiono według cen targowych.

Rok 1907/8 był specjalnie niekorzystnym dla gospodarstwa dublańskiego. Wyginęło żyto tak, że trzeba było zamiast niego zasiać owies, a na zasiew i ordynaryę trzeba było używać żyto z roku poprzedniego wykazane w remanencie. Chcąc wyzyskać wyższą cenę żyta, zatrzymano niesprzedane żyto do jesieni roku 1907. Niestety wołki zbożowe, które przed kilku laty były w spichrzu i zdawały się być wylepnione, ukazały się znowu, a wskutek tego nie można było wyzyskać odpowiednio koniunktury handlowej. Późno zasiane jarzyny nie dały dobrego plonu, uprawa ich kosztowała bardzo wiele. Robotnika sezonowego trzeba było brać w początkach kwietnia, kiedy nie było roboty właściwej dla niego.

Rok 1908/9 był na ogół lepszym, dotkliwą stratę spowodował jednak mróz na torfach w dniu 1. lipca, który zniszczył ziemniaki a uszkodził inne rośliny w bardzo znacznym stopniu, tak, że już nie wydały oczekiwanego plonu.

Różnica w płacach i zasługach pomiędzy obydwoma latami wykazuje podniesienie wydatków w roku 1908/9. W roku poprzednim zamiast rządcy był stypendysta Wydziału krajowego. W roku 1908/9 płaca rządcy — 2.000 kor. obciąża rozchody folwarku.

Podniesienie wydatków na robociznę związane jest z uprawą torfów, których około 100 morgów wzięto pod uprawę. Pierwsze orki, uprawa okopowych, były nadzwyczaj uciążliwe i kosztowne, a przez to spowodowały duże wydatki. Właściwie jest to nakład, który się dopiero wróci w latach przyszłych, tak jak wydatki na nawozy itp. Musiano dokupić do uprawy 1 konie.

Przy okazałym wzroście dochodów z ziemiopłodów, gospodarstwo dublańskie nie wykazuje zysku, z powodu wielkich kosztów, a przede wszystkim ceny robotnika. Od szeregu lat podstawą jest drogi robotnik sezonowy, którego konkurencja usunęła zupełnie służbę stołową. Wszelkie wysiłki pozyskania robotnika z ludności miejscowej nie wydały rezultatów, a mała ilość tegoż znajduje cpożyteczniejsze dla siebie zajęcia w ogrodach, na polach doświadczalnych itp. Koszt robocizny na morgu wynosi 122 kor. Ze względu na koszt uprawy musiało skasować buraki cukrowe i wogóle musi się dążyć do reorganizacji gospodarstwa w tym kierunku, by obniżyć koszt produkcji.

Kierunek hodowlany dotychczasowy nie podnosił, — ale obniżał zysk gospodarczy. Wychów młodocizy stanowczo się nie opłaca wobec wysokich cen mleka, a niskich stosunkowo cen rozplodników w kraju. Opłacie się może tylko kierunek mleczny, lecz niestety materiał obory dublańskiej przedstawia się okazale na oko, lecz wskutek dawniejszego kierunku opasowo-mlecznego pod względem wydatku mleka, przedstawia się źle i lichy opłaca paszę. Próba robiona z opasami w celu lepszego zużytkowania brahy nie powiodła się, gdyż przedstawia duże ryzyko, wskutek spadków cen. Pomyślniejszy rezultat dało kupowanie krów na wydój, jakkolwiek i tutaj ryzyko jest dosyć znaczne. Do czynników obniżających dochody dołącza się gruźlica, która w ostatnim roku spowodowała stratę kilku najlepszych osobników. Obecnie przyjęto za cel dojście do dobrej obory mlecznej, złożonej z jednej rasy czarno-srokatej (Fryzy) i dopiero kiedy się ten cel osiągnie, postanowiono przystąpić do zaprowadzenia drugiej rasy, wybierając zamiast Anglerów, Simenthalery.

Ryczałt od Akademii w kwocie 2.000 kor., jaki folwark otrzymuje z tytułu dostosowania inwentarza do potrzeb Akademii, wystarcza zaledwie na wyżywienie owiec, folwarkowi dochodu nie dających. Zimowa pasza owiec, nie licząc stomy i obsługi, kosztowała w roku bieżącym 1.700 Kor.

Doświadczenie zyskane wskazuje, że gospodarstwo dublańskie musi być zreorganizowane gruntownie. Nie jest to bynajmniej rzeczą łatwą, przy koniunkturach miejscowych wynaleźć system najwłaściwszy. Nadzieję podniesienia dochodów dają torfy wciągnane obecnie w uprawę, nie da się jednak przesądzić już obecnie, jakie dadzą korzyści. Zależy to w szczególności od tego, jak się da utrzymać je w stanie dostatecznie wilgotnym, czego w tej chwili nie da się jeszcze powiedzieć.

Utrudnieniem w wynalezieniu wytycznych dla reorganizacji gospodarstwa dublańskiego, jest brak ścisłego pomiaru parcel, co obecnie usuniętem zostaje, oraz brak rachunkowości kalkulacyjnej co do kosztów produkcji poszczególnych gałęzi gospodarczych. Posiadamy za lata przeszłe tylko bardzo dokładną registraturę i rachunki kasowe etc., co jest materiałem martwym, z którego trudno skorzystać.

Gospodarstwo dublańskie jako główny cel ma służyć celom dydaktycznym dla miejscowych szkół, jednakowoż temu zadaniu wtedy tylko odpowie, kiedy podstawowo będzie i racjonalnie zorganizowane. W tym kierunku dążą też obecnie nasze usiłowania.

Brak budynków odpowiednich powoduje dużo straty w gospodarstwie dublańskim, nie mówiąc już o tem, że utrudnia niezmiernie prowadzenie gospodarstwa. Najpilniejszymi są stodoła i spichlerz. Plany i kosztorysy przedstawione zostały do preliminarza budżetu. Brak pomieszczenia na zboże daje się obecnie tem dotkliwiej odczuwać, że wskutek uprawy torfów produkcya wzrasta.

W roku bieżącym przystąpiono do budowy czworaka dla służby. Będzie to połowiczne zaspokojenie potrzeb. Jeszcze pozostanie część służby w mieszkaniach wynajmowanych na wsi, co utrudnia możność utrzymania służby pozamiejscowej.

Z kredytów zwykłych dobudowano z drzewa izbę dla robotników sezonowych, a w ten sposób uzyskano z jednego z budynków przeznaczonych dla nich, mieszkanie dla czeladzi. W domu rządey przeniesiono kancelaryę do większej ubikacyi, co było koniecznem ze względu na potrzebne miejsce dla uczniów przy zajęciach kancelaryjnych.

Budowę gnojowni, na którą otrzymano kredyt w roku 1909, musiano odłożyć do roku przyszłego, gdyż przy innych budowlach nie dałoby się wykonać roboty dobrze i z precyzją, potrzebną przy robocie betonowej.

Z udzielonych w ostatnich latach nadzwyczajnych kredytów nabyto najpotrzebniejsze nowsze narzędzia, tak, że pod tym względem zaspokojono najpilniejsze potrzeby. Wybudowano szopę na wozy i uporządkowano podwórza, ale pozostają jeszcze do postawienia budynki, bez których wygląd folwarku dublańskiego pozostawiać będzie zawsze wiele do życzenia.

W lasku dublańskim wycięto częściowo bezwartościowe krzaki i posadzono 6 morgów świerkiem.

Korzystając z wody odpływającej z wodociągów, założono mały stawek i przyprowadzono cztery dawniejsze do porządku w celu hodowania na miejscu potrzebnego a kosztującego wiele narybku.

Bardzo pożądanem jest, by wody kanałowe można było użyć dla nawadniania łąk międzypolowych. Plany odnośnie wykańczają się.

Główną drogę idącą wzdłuż pól, a którą jest popęd inwentarza chłopskiego, wygradzono trwale drutem dla zabezpieczenia od szkód.

Dublany dnia 9. sierpnia 1909.

Prof. L. M. Pomorski, w. r.
dyrektor krajowych zakładów naukowych
rolniczych w Dublinach.

Sprawozdanie

z działalności krajowej stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach za rok 1908.

Stan osobowy stacji.

Kierownik: Prof. Józef Mikułowski-Pomorski, dyrektor Akademii rolniczej.
Adjunkt Adam Karpiński.

Asystenci: Zygmunt Romański,
Bronisław Niklewski,
Stanisław Łabendziński,
Leon Pawiński.

Stypendysta: Wincenty Kolski.

Sekretarka: Anna Wdowicka.

Laborant mechanik: Waleryan Wdowicki.

Służący: Józef Crépel, Piotr Tuszniński, Jan Tuszniński.

A. Działalność chemiczno-analityczna stacji w roku 1908.

W ciągu roku 1908 wykonano dla stron ogółem 2.658 rozbiorów, a mianowicie:

gleb	27
torfów	5
wapieni	12
nawozów sztucznych	2532
pasz treściwych	30
rozmaitych	52
Razem	<u>2658</u>

oprócz tego wykonano dla folwarku dublańskiego 2.500 oznaczeń tłuszczu w mleku.

W porównaniu z rokiem przeszłym było próbek, nie licząc mleka, 575 więcej, jednakowoż nie doszło się jeszcze do liczby z roku 1906.

Kontrola nawozowa w roku 1907.

Z przysłanych do rozbioru 2.532 nawozów było:

	w r. 1908	w r. 1907
superfosfatów	695	433
„ amoniakalnych	102	51

	w r. 1908	w r. 1907
żużli Thomasa	1451	1198
mączek kostnych, parzonych i odklejonych	15	7
preparowanych	85	42
nawozów azotowych	8	7
kainitu i skoncentrowanych nawozów azotowych	176	162
Razem	2532	1900

W kontroli nawozowej widzimy znów znaczny przyrost próbek po zmniejszeniu się ich liczby w roku 1907, co dowodzi słuszności naszych poglądów, że przyczyną ówczesnego osłabienia ruchu kontrolnego w stacyi był głównie powszechny w kraju nieurodzaj. Procentowo widzimy większy przyrost liczby próbek superfosfatów, co odpowiada rzeczywistemu zużyciu tych nawozów. Konsumcya superfosfatu w kraju się zwiększa, tomasyny wskutek ceny i braku towaru się zmniejsza. Równolegle do tego zwiększa się ilość towaru małowartościowego, jaki wchodzi do kraju. Z jednej strony dostajemy z hut śląskich tomasynę nisko procentową, wypadającą drogo wskutek kosztów transportu, szczególnie w wschodnich częściach Galicji, z drugiej zaś znowu strony pojawia się na targu naszym szereg produktów zewnątrznie przypominających tomasynę z bardzo małą zawartością kwasu fosforowego, rozpowszechniających się szczególnie w detajlicznym handlu małomiasteczkowym.

Nabywca jednego lub kilku co najwyżej worków nie bada zawartości nawozu, a gdyby nawet i zbadał, sposób dokonania kupna nie daje mu możności żądania od kupca odszkodowania.

Podobnie rzecz się ma z superfosfatami i mąkami kostnymi. Dziennik stacyi wykazuje w roku bieżącym cały szereg małowartościowych produktów, sprzedawanych 2, 3, 4 razy drożej niż warte, a niekiedy są to produkta nie zgoła nie warte. Mnożą się wypadki nadużyć szczególnie w wschodniej części kraju, gdzie nawozy sztuczne dopiero w ostatnich czasach zaczynają się rozpowszechniać między włościanami. Zrzeszeń i Kółek rolniczych pośredniczących w handlu nawozowym jest mało, a wiadomości o istocie nawozów sztucznych wśród włościan brak.

Konsumcya nawozów sztucznych w kraju przedstawia obecnie wartość pieniężną, o ile się da oszacować, 6 do 7,000.000 koron. Nadużycia, którym tylko energicznie przeprowadzona ustawa zapobiedzby mogła, powodują straty przeważnie dla włościan niewątpliwie wyżej miliona koron. W handlu wagonowym, przy którym piśmienna gwarancya jest prawie regułą, daje się zauważyć dążność do fakturowania towaru wyżej niż to odpowiada rzeczywistości. Sprzedający stawiając naturalnie odpowiednio do tego wyższą cenę lub też dając towar pozornie od konkurencyi tańszy, ryzykuje, że w razie skonstatowania przez analizę mniejszej zawartości, będzie musiał brak zbonifikować. Ryzyko takiego postępowania jest o tyle nie wielkie, że przeważna część nabywców zaniedbuje nie kosztującej ich kontroli nawozów. Ta forma niedozwolonej konkurencyi powinna być zwalczaną, szczególnie przez zrzeszenia rolnicze.

Od lat dwóch krajowe Biuro sprzedaży soli systematycznie bada w stacyi kainit dostarczany przez kopalnię w Kałuszu. W roku sprawozdawczym było badanych 163 próbek. Przeciętna zawartość wynosiła 9.51% K_2O . Próbek o zawartości niżej 8% K_2O było 14 (8.4%) niżej 9% 27 (16.6%), niżej 10% K_2O 80 (49.1%) wyżej 10% K_2O 42 (25.8%). Minimalna zawartość wynosiła 6.96, maksymalna 11.56% tlenku potasu. W sumie 121, czyli 74.2% przysłanych próbek zawierało mniej niż gwarantowano przez c. k. Rząd. Podnosząc z uznaniem fakt, że Biuro solne bardzo skrupulatnie bada nabywany przez siebie towar w Kałuszu, z naciskiem zaznaczyć tu należy, że dla podniesienia poziomu moralnego naszego handlu nawozowego należałoby wywrzeć nacisk na c. k. Rządzie, by sprzedaż kainitu odbywała się na podstawie zasad gwarancyi powszechnie praktykowanej w handlu tymi produktami. Przeprowadzenie tej za-

sady w handlu kainitem byłoby środkiem pedagogicznym przez wpływ na handel innymi nawozami i zabezpieczałoby interes rolników.

Co do kontroli pasz, to faktem charakterystycznym jest, że w roku kłękowym, przy silnem zcentralizowaniu pomocy dawanej rolnikom przez c. k. Rząd przy nabywaniu pasz streszczonych zaniebdywano żądania gwarancyi co do jakości i naturalnie kontrolę przeprowadzono tylko wówczas, jeśli ktoś z obdarowanych odmówił przyjęcia towaru. Więc też dziennik stacyi wykazuje streszczonych pasz tylko 30. Wogóle powiedzieć można, że i nasze władze za mało nacisk kładą na to, by te przepisy, które ustanowiły dla handlu nawozami i paszami, były przestrzegane. W szczególności odnieść to należy do zrzeseń rolników i instytucyi, które korzystają z subwencyi krajowych.

Umowę co do poddania się kontroli stacyi podpisały na rok 1908/9 następujące firmy:

1. I. Gal. Towarzystwo akc. dla przemysłu chemicznego, Lwów.
2. Oddział handlowy c. k. gal. Tow. gospodarskiego, Lwów.
3. Związek handlowy dla Kółek rolniczych w Krakowie.
4. Zarząd główny Kółek rolniczych, Lwów.
5. Syndykat Towarzystw rolniczych, Kraków.
6. Józef Karrach, Lwów, jako przedstawiciel Biura sprzedaży Th omasa we Wiedniu, oraz firmy Thomasphosphatfabriken w Berlinie.
7. Firma Thomasphosphatfabriken w Berlinie.
8. Bank rolniczy, Lwów.
9. Firma E. Bahlsen, Kraków.
10. Firma Schönker i Jakubowicz w Oświęcimie.
11. Firma A. E. Schönker w Oświęcimie.

Działalność doświadczalna.

Co do kierunku swego pozostała bez zmiany. Doświadczenia polowe (43) przeprowadzono w następujących 17-tu miejscowościach:

1. Chomiakówka, pow. Tłumacz. 2. Czanyż, pow. Kamionka. 3. Horodenska, pow. tenże. 4. Krakowiec, pow. Jaworów. 5. Kulczyce, pow. Sambor.
6. Łañcut, Ordynacya, pow. Łañcut. Folwark Wola, Wysoka, Krzemienna. 7. Łubów, pow. Sokał. 8. Mikulińce, pow. Tarnopol. 9. Roła, pow. Rawa. 10. Suchowola, pow. Gródek. 11. Szczerzec, pow. Lwów. 12. Żurawno, pow. Żydaczów. 13. Uhryńkowiec, pow. Zaleszczyki. 14. Dublany, pow. Lwów. 15. Tuzempy, pow. Jarosław.

Sprawozdanie z tych doświadczeń podanem zostało w IX. sprawozdaniu z działalności krajowej stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, które wyszło w lipcu 1909 r.

Ogólnie zauważyć się daje trudność znalezienia współpracowników doświadczeń w kołach rolniczych, pomimo pomocy udzielanej przez stacyę w postaci asystentów wysyłanych dla nadzorowania robót i bezpłatnie udzielanych nawozów. Działalność praktyczno-doświadczalna stacyi przynosi krajowi większy pożytek od jej działalności kontrolnej, należy koniecznie pomyśleć nad zorganizowaniem jej na innych szerszych zasadach.

Doświadczenia wazonowe wykonano nad następującymi zagadnieniami:

1. Nad wyczerpywaniem gleby z Załucza, przeciągłej uprawie roślin zbożowych.
2. Porównanie działania tomasyny i superfosfatu na rozmaite rośliny.
3. Wpływ węglowodanów na działanie nawozów azotowych.
4. Wpływ zgrużlenia superfosfatu na działanie kwasu fosforowego.
5. Nad produktywnością gleby dublańskiej, podglebia rozmaicie traktowanego.
6. Doświadczenia nad nawożeniem torfu z rozmaitych miejsc torfowiska dublańskiego.
7. Doświadczenia nad wpływem głębokości umieszczenia nawozów fosforowych na ich działanie następcze.

Część tych doświadczeń są zagadnieniami, których rozstrzygnięcie wymaga szeregu lat pracy dla ich rozwiązania, część została ukończoną, a wyniki zostaną ogłoszone wkrótce osobno.

Doświadczenia nawozowe absorbowwały całkowicie personal stacyi tak, że doświadczenia z żywieniem inwentarza przy obecnej liczbie asystentów przedsiębrane być nie mogły.

W lipcu w roku 1908 stacya przeniesioną została do nowego praktycznie i dobrze urządzonego budynku, znajduje się więc w warunkach odpowiadających potrzebom. Stacya zajmuje obecnie 13 sal na parterze, 14 w suterrenach oprócz mieszkania laboranta o ogólnej powierzchni użytkowej 1.000 m². Laboratorium posiada oprócz gazu i wody w obfitej ilości, elektryczność wytwarzaną na miejscu.

Adjunkt stacyi Adam Karpiński zastępował kierownika stacyi w sprawach kontroli nawozowej i wspólnie z nim i asystentem Pawińskim prowadził doświadczenia nawozowe. Wykładał rolnictwo na kursie rolniczym dla nauczycieli ludowych w Dublanach.

Asystenci: dr. Bronisław Niklewski przeprowadzał studia nad bakteriami wodorowemi, nitrifikacją w oborniku, wspólnie z kierownikiem stacyi prowadził doświadczenia wazonowe. Wykładał na kursie dla nauczycieli ludowych, biologię roślin, ogłosił drukiem „Ein Beitrag zur Kenntnis wasserstoffoxydierender Mikroorganismen“ w Centrbl. f. Bakteriologie, 1908. Bd. XX. p. 469.

Zygmunt Romański prowadził kontrolę nawozową.

Dr. Stanisław Łabendziński w dalszym ciągu prowadził badania do mapy gleby dublańskiej.

Przeniesienie stacyi do nowego budynku, urządzenie laboratorium absorbowano przez czas dłuższy cały personal stacyi.

Dublany, dnia 3. sierpnia 1909.

Prof. J. M. Pomorski, w. r.
kierownik stacyi.

Sprawozdanie administracyjne

krajowej Stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie za czas od 1. października 1907 do 30. września 1908.

Stan osobowy Stacji.

Kierownik: Dr. Ignacy Szyszyłowicz

Adjunkt: Karol Huppenthal

Asystenci: Feliks Grabski

Edward Lang

Laborant: Szymon Wojciechowski

Służący: Wincenty Pochwałowski

Oprócz tego zajętych było w Stacji stale 5 sił pomocniczych, a 8 czasowo od 1. grudnia do końca września.

1. Działalność kontrolna.

Do związku kontrolnego ze Stacją przystąpiły w roku sprawozdawczym następujące firmy:

1. Bank rolniczy we Lwowie.
2. Dom dla ziemian we Lwowie.
3. Dom handlowy dla rolnictwa i przemysłu Konstantego Adamowicza we Lwowie.
4. Dom rolniczo produkcyjny Ernesta Bahlsena w Krakowie.
5. Dom rolniczo-ogrodniczy „Flora“ w Tarnowie.
6. Handel konieczyzny Osiasza Poppersa w Brodach.
7. Handel nasion L. Freegego w Krakowie
8. Handel nasion rolniczych, warzywnych i kwiatowych Cayeux Le Clerc w Paryżu.
9. Handel nasion M. Feldmanna w Podwołoczyskach.
10. Handel nasion J. Thürhausa w Podwołoczyskach.
11. Handel nasion E. Sachsel i Synowie w Podwołoczyskach.
12. Kultura nasion leśnych w Zassowie pod Czarną.
13. Oddział handlowy c. k. galic. Towarz. gosp. we Lwowie.
14. Oddział w Stryju c. k. galic. Towarz. gosp. w Podhorcach.
15. Pierwsza krajowa rodowodowa hodowla zbóż w Mikulicach, p. Kańczuga.
16. Produkcya nasion pastewnych i traw J. Jurystowskiego w Kurówcach p. Hłuboczek wielki.
17. Reprodukcyja nasion w Zaborzu p. Zielona.
18. Skład nasion F. W. Starcka Synów we Lwowie.
19. Skład nasion S. Weintrauba w Tarnowie.
20. Spółka Agronomów we Lwowie.
21. Syndykat Towarzystw rolniczych w Krakowie.

22. Towarzystwo dla popierania produkcji nasion leśnych we Lwowie.
23. Związek handlowy Kółek rolniczych w Krakowie, Lwowie, Rzeszowie i Wieliczce.

Warunki, na których firmy powyższe należały do związku kontrolnego, nie uległy żadnej zmianie, a mianowicie firmy te zobowiązały się:

- 1) poddać wszystkie sprzedawane nasiona rolnicze ocenie Stacji.
- 2) zapewnić kupującym przez wręczenie listu gwarancyjnego (na odpowiednim blankiecie) prawdziwość, pochodzenie, czystość, siłę kiełkowania nasienia oraz brak kanianki.
- 3) Odszkodować kupujących w razie okazania się różnicy pomiędzy wartością gwarantowaną a rzeczywistą towaru.

W zamian za wypełnienie tych warunków firmy korzystały ze zniżki 50% od normalnych cen za badanie.

Firmy kontrolowane przez Stację miały obowiązek wydać kupującemu przy każdej sprzedaży nasion list gwarancyjny, który upoważnia go do powtórnej oceny Stacji na koszt sprzedającego. Mimo tak wygodnych warunków ułatwiających bez kosztów przekonania się o rzeczywistej wartości zakupionego towaru, powtórne oceny wyjątkowo tylko zostają nadsyłane do Stacji i tak w roku 1907/8 nadesłano 54 (w roku 1906/7 83 próbek) z czego w dwóch wypadkach gwarancja była niedotrzymana. W wypadkach tych firmy handlowe na wezwania Stacji bezwzględnie odpowiednio do przepisanych norm odszkodowały kupujących.

Drugi sposób gwarantowania dobroci sprzedawanego towaru a mianowicie sprzedaż tegoż w workach nieszytych, zaplombowanych przez Stację, przyjął się już bardzo dobrze, stając się tak dla rolników jak i sprzedających najodpowiedniejszą formą gwarancji. W roku 1907/8 zaplombowała Stacja 1109 worków, o wadze 108.482 kg. wartości około 195.267 kor., co w porównaniu z poprzednimi latami przedstawia się następująco:

w r.	1895/6	plomb. worków	10 wagi	700 kg.	wart. towaru	około	1.050 K
"	1896/7	"	46	"	3900	"	5.850 ..
"	1897/8	"	52	"	4100	"	6.115 ..
"	1898/9	"	843	"	66015	"	99.000 ..
"	1899/0	"	1034	"	74180	"	125.970 ..
"	1900/1	"	600	"	73975	"	110.962 ..
"	1901/2	"	1389	"	115513	"	172.061 ..
"	1902/3	"	2282	"	206723	"	310.084 ..
"	1903/4	"	2548	"	231011	"	277.000 ..
"	1904/5	"	772	"	62683	"	98.160 ..
"	1905/6	"	1855	"	156241	"	187.440 ..
"	1906/7	"	1671	"	132209	"	185.000 ..
"	1907/8	"	1409	"	108482	"	195.267 ..

Oprócz firm kontrolowanych nadsyłają do oceny do Stacji próbki także rolnicy, kupcy oraz stowarzyszenia rolnicze.

Ogólny przegląd działalności kontrolnej Stacji w porównaniu z ubiegłymi latami przedstawia się następująco:

Rok	Oceny płatne		Oceny bezpłatne		Razem	
	Ilość próbek	Ilość analiz	Ilość próbek	Ilość analiz	Ilość próbek	Ilość analiz
1900/1	644	1.288	699	2.796	1.343	4.084
1901/2	807	1.614	431	1.724	1.238	3.338
1902/3	1.111	2.807	319	1.012	1.510	3.819
1903/4	1.211	3.633	1.201	2.360	2.413	7.239
1904/5	1.584	4.752	869	2.607	2.453	7.359
1905/6	1.822	5.466	930	2.820	2.752	8.286
1906/7	2.527	7.581	500	1.500	3.027	9.081
1907/8	2.845	8.490	660	1.980	3.505	10.470

W stosunku do gatunku nasion ilość ogólna próbek rozdziela się w następujący sposób:

Koniczyna czerwona	2287	próbek
Koniczynowate	208	"
Zboża	178	"
Trawy	214	"
Strączkowe	54	"
Buraki	68	"
Ziemniaki (ozn. skrobi)	318	"
Nasiona drzew i krzewów	5	"
Nasiona warzywne i przemysłowe	147	"
Przepisy na mieszanki	4	"
Pasze skoncentrowane	9	"
Analizy siana	35	"
Choroby roślin	4	"
Rośliny aptekarskie	9	"
Razem	3540	próbek

W stosunku do jakości nasion wyniki ogólne nasion były następujące:

K a n i a n k a. Na wezwanie stron zbadała Stacya 2422 próbek na kiankę, w czym w 709 próbkach znaleziono kiankę a więc przeszło 29% wszystkich przesyłek. Kiankę grubą, która w Niemczech i Austrii szerzy się już od lat kilku znaleźliśmy w tym roku w 212 próbkach koniczyny czerwonej (w roku 1905/6 w 2 próbkach).

Ogólny przegląd próbek badanych na kiankę przedstawia się następująco:

Rodzaj nasienia	Ilość próbek	z kianką	bez kianki
Koniczyna czerwona	2287	681	1406
" szwedzka	25	11	14
" biała	46	5	41
Tymotka	33	5	28
Lucerna siewna	15	3	12
" chmielowa	4	—	4
Komonica błotna	8	2	6
" pospolita	4	2	2

P o c h o d z e n i e. Zapytań w tym kierunku w roku sprawozdawczym było bardzo mało, bo tylko cztery, wszystkie odnosiły się do koniczyny czerwonej, wyniki badań były pomyślne, wszystkie koniczyny były pochodzenia środkowo europejskiego. Prócz tego niezależnie od zapytań zbadała Stacya wszystkie nadsyłane próbki koniczyny na pochodzenie, znaleziono 10 próbek koniczyny pochodzenia amerykańskiego, 21 węgierskiego.

Następująca tablica przedstawia średnie dane badanych nasion wraz z granicznymi minimum i maximum dla czystości i kiełkowania.

Rodzaj nasienia	Czystość %			Siła kiełkowania %		
	minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia
1. Koniczyna czerwona	88.3	99.5	89.2	64	94	83
2. " biała	80	98	94.2	24	97	77.3
3. " szwedzka	91	98.4	100	67	95	86
4. Inkarnatka	77	98	87	61	100	89
5. Lucerna pastewna	96	100	97	85	97	91
6. " chmielowa	98	99	97	81	92	85

Rodzaj nasienia	Czystość %			Siła kiełkowania %		
	minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia
7. Lucerna piaskowa	—	—	—	—	71	—
8. Komonica pospolita	73	73	73	82	82	82
9. Esparzetta	95·6	98	97	72	90	82
10. Przelot	73	89	76	92	94	93
11. Seradela	88·5	88·5	88·5	76	80	78
12. Rajgras angielski	89	96·5	90·7	52	92	41
13. „ francuski	39	98·8	71·5	70	96	83
14. „ włoski	62	96·5	87·5	68·5	91·5	84·9
15. Kostrzewa łąkowa	75	99	93·3	10	91	62·6
16. „ czerwona	86·4	95	93	48	78	70·5
17. „ owcza	64	83	73	80	82	81
18. „ trzcinowa	41	95·5	93·5	68	96	85·1
19. Tymotka	81	99·8	97	49·5	99	90·7
20. Kupkówka	41	98	61·3	70	93·5	82·3
21. Wyczyniec łąkowy	77·7	96·5	84	44	92	81
22. Kłosówka wełnista	81·5	88	84·7	77	86	81
23. Tonka wonna	91·5	91·5	91·5	40	40	40·0
24. Owsik złocisty	30	85	69	15	88	63
25. Mietlica rozłogowa	95	96	95	51	89	77
26. Wiechlina łąkowa	78	84·5	80·5	15	55	37
27. „ szorstka	78	89	80	79	80	79
28. Grzebienica pospolita	81	99	91	63	79	72
29. Mozga trzcinowa	93	97	94·5	45	58	51
30. Stokłosa wyprostowana	82	82	82	20·5	20·5	20·5
31. „ bezostna	75	91·5	82	2	94·5	67·3
32. „ miękka	31	53	42	42·5	92	67·5
Różne nasiona.						
33. Wyka siewna	91	97	95	40	78	66
34. Groch	98	99·5	98·7	94	99	90
35. Bób	90	90	90	79	88	83·5
36. Fasola	100	100	100	100	100	100
37. Łubin biały	98·8	99·5	99·3	88	96	92
38. „ niebieski	97·4	98·7	98	29	93	55
39. „ żółty	97	97·5	97	91	99	95
40. Szporek	99	99	99	91	91	91
41. Koński ząb	99·4	100	99·7	79·9	99	91
42. Kapusta	98	100	99	81	99	91
43. Cebula	98	100	99	54	71	66
44. Ogórki	100	100	100	45	98	84
45. Len	93	99	97	82	92	88
46. Konopie	95	96	95	84	90	87
47. Marchew	91	99	94·9	40	72	67
48. Rzodkiew	100	100	100	95	100	97
49. Rzepa	99	100	99	86	96·5	90
50. Rzodkiewka	99·2	100	99	81	94	87
51. Sałata	99·5	100	99	27	96	56
52. Pietruszka	45	96	70	49	78	62
53. Sorgo cukrowe	95	99	87	83	92	87

Rodzaj nasienia	Czystość %			Siła kiełkowania %		
	minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia
Nasiona drzew.						
54. Sosna	98	98	98	92·5	92·5	92·5
55. Świerk	98·7	98·8	98	65	83	72
Zboża.						
56. Pszenica	97·4	100	99	24	100	84
57. Żyto	98·5	100	99·2	77	97	89·8
58. Jęczmień	99	100	99	83	99	92
59. Owies	99·7	100	77·5	76	99	92

Zboża. Badanie zbóż przeprowadzała Stacya przeważnie tylko dla celów doświadczalnych a to w kierunku czystości, kiełkowania, wagi 1000 ziarn, wagi hl. i grubości łuski. Przerobiono próbek 178.

Nasiona leśne. W tym kierunku przerobiła Stacya tylko 5 próbek. Jest to najlepszym dowodem jak interesowane strony dbają o dobroć nasion leśnych i to przeważnie sprowadzonych z poza kraju.

Buraków badano w roku sprawozdawczym 54 próbek i to wszystko buraków pastewnych, cukrownie bowiem nasze mimo zakupywania wielkich ilości nasienia buraków za granicą istnienia krajowej Stacyi zupełnie nie uznają.

Poniżej umieszczona tablica wykazuje własności zbadanych buraków pastewnych:

Czystość			Kiełkujących kłębków			Kiełkujących nasion		
minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia
93	99·8	98	62	92	80	72	232	148
Ilość w kg. kłębków			Ilość w kg. kiełk. kłęb.			Ilość w kg. kiełk. nasion		
minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia	minim.	max.	średnia
34.280	181.760	33.190	25.171	93.480	42.245	40.180	196.300	77.688

Różne przesyłki. Z innych prac wykonała Stacya na żądanie stron oznaczenie 5 próbek prawdziwości nasion, badanie mikroskopowe 4 próbek mąki, ułożenie 4 przepisów na mieszanki traw oznaczenie 4 chorób roślinnych.

Jakkolwiek ilość próbek przesyłanych do oceny stale znacznie wzrasta przesyłki te jednak przeważnie pochodzą od sprzedających nasiona, w bardzo małym tylko stosunku od rolników. Celem ożywienia więcej ruchu w tym kierunku oraz zapoznania tych właśnie kół z potrzebą kontroli oraz ułatwienia samej przesyłki nasienia, rozesała Stacya do 1900 obszarów dworskich po trzy torebki wraz z spinkami do zamykania, do wszystkich szkół rolniczych po sześć torebek, dla włościan w Galicyi 1000 torebek, jako załącznik do Przewodnika Kółek rolniczych, oraz 700 torebek dla włościan na Śląsku a mianowicie po 10 torebek dla 70 Kółek rolniczych.

Prócz tego dołączono do wszystkich tych przesyłek odezwy wzywające i uzasadniające potrzebę kontroli nasion, rady dla zakupujących nasiona oraz wykaz firm kontrolowanych przez Stacyę.

Równocześnie uwiadomiliśmy, iż ocena nasion w myśl uchwały Wydziału krajowego jest dla członków Kółek rolniczych bezpłatną. Wyniki tego niezwykłego ułatwienia, połączonego nawet dla stacyi z większym kosztem, były prawie żadne. Wielka własność nadesłała nam bowiem w torebkach tych tylko 29 próbek, członkowie Kółek rolniczych w Galicyi 6 próbek, członkowie Kółek rolniczych na Śląsku 10 próbek, a wszystkie Szkoły rolnicze ani jednej próbki. Taka obojętność na swoje własne interesa musi być dla Stacyi nauką, aby zaniechała na przyszłość takiej kosztownej agitacyi.

Wydawnictwa Stacyi.

Szyszyłowicz Ignacy dr.:

W sprawie zakupu koniczyzny czerwonej (odbitka z „Rolnika“).

W sprawie uprawy konopi (odbitka z „Rolnika“).

Rady dla zakupujących nasiona wyd. czwarte.

Spis nasion i roślin zebranych w górach Czarnohora w Beskidzie wysokim.

Huppenthal Karol.:

Na co się uważać powinno przy zakupie nasion (odbitka z Przewodnika Kółek rolniczych).

2) Działalność doświadczalna.

A) Doświadczenia nad poprawą połonin we wschodnich Karpatach.

1) Badania w ogrodzie doświadczalnym na połoninie Czarnohora.

Celem poznania stosunków klimatycznych i warunków rozwoju roślinności Czarnohory dokonywała Stacya w tym kierunku, podobnie jak i w latach poprzednich, odpowiednie badania. W tym roku rozpoczęto je weześnie, bo 1. maja, kiedy znaczną część ogrodu pokrywał jeszcze śnieg, a ukończono je 19. października t. j. z nastaniem mrozów. Robiono zapiski co do ciśnienia powietrza, siły i kierunków wiatrów, zachmurzenia, rodzaju i kierunku chmur, wilgotności, ciepłoty na termometrach minimalnych i maksymalnych, ciepłoty gleby w różnych głębokościach i na jej powierzchni i to gleby ugorowanej i zadarnionej, stoku południowego połoniny, lasu niskopiennego i wysokopiennego oraz nasilenia słonecznego na termometrach insolacyjnych. Ze samopiszących przyrządów funkcjonował heliograf Campbell-Stokesa, dwa aktinometry ze złotą i czarną kulą, termometr, hygrometr, ewaporometr Richarda i ombrometr Hellmann-Fuesa.

Prócz tego prowadzono zapiski nad rozwojem różnych roślin uprawianych w ogrodzie.

W dziale botaniczno-rolniczym znajdowało się w tym roku na małych parcelkach 177 gatunków roślin, w znaczniejszej części pozostałych z lat dawniejszych, w części zaś pochodzących z przesadzenia z gór okolicznych, lub też z wysiewu nasion zebranych z tamtejszych roślin.

Wśród tych roślin przeważały rośliny, mające większą lub mniejszą wartość pastewną, a przede wszystkim trawy. Z tych parcelek jakoteż z połonin całej Czarnohory, zbierano nasiona, które miały służyć do zasiewu w roku przyszłym, jak i do wymiany na nasiona z różnych ogrodów botanicznych.

Katalog nasion i roślin obejmował w r. b. 154 gatunków. Na zamówienie 31 ogrodów botanicznych wysłano 318 torebek z nasionami.

Prócz tego służył ogród czarnohorski za przedmiot badań rozwoju roślinności i jako demonstracya oraz źródło uzupełniania zbiorów botanicznych dla wielu, umyślnie go zwiedzających przyrodników. Tak w samym ogrodzie, jak i na tak zwanych Szczawiach prowadzono na arowych poletkach próby z dawniej założonymi mieszkankami traw, w ogrodzie w trzech różnych gęstościach wysiewu z mieszanką Steblera i własną, na Szczawiach z dwoma Steblera, własną i Weinzierla. W tym roku obsiano również arowe poletka sze-

ścioma mieszankami. Dla poznania się zachowania się każdej trawy i koniczyny użytej do mieszanki, zasiano je z osobna na czterometrowych parcelkach,

Rośliny pastewne uprawiane były już dawniej dla produkcji nasienia i zbadania wydajności ich masy, w tym roku jednak rozszerzono te uprawy znacznie i to nie tylko przez wysiew, lecz przede wszystkim przez wysadzanie roślin miejscowych na większych parcelach.

Z dawniejszych roślin zachowały się dobrze na ten rok:

Marchwica (*Meum Mulltollina*), koniczyna biała olbrzymia (tak zwana lodyska), z roku 1906 i 1907, wiechlina sudecka (*Poa sudetica*), cztery trawy z roku 1907 z kultur nasiennych w dolinie Kościeliskiej, 19 gatunków traw z roku 1907 tak z nizin jak i typowo górskich, na Szczawiach zaś 12 gatunków traw (z roku 1905 i 1907).

W roku bieżącym zasiano 22 gatunki roślin koniczynowych, między niemi lodyską i koniczynę leniwą (*Faulklee*) oraz sześć ziół pastewnych, osobno znowu tak w ogrodzie jak i na szczawiach, gdzie wielkim nakładem pracy oczyszczono z korzeni szczawiu i kamieni szóstioarową przestrzeń, zasiano 13 traw, trzy babki (*Plantago*), koniczynę brunatną (*Trifolium badium*), wszystkie pochodzące z ogrodu górskiego Stacji wiedeńskiej.

Głównym jednak zadaniem było wysadzanie możliwie na większych przestrzeniach traw miejscowych, a więc najlepiej dostosowanych do tamtejszych warunków i mających większą wartość pastewną. Będą one stanowić szkółki traw, których nasiona posłużą do podsiewu roślin.

Dotąd poprzaszadzano: *Poa sudetica*, *Phleum alpinum*, *Festuca orientalis*, *Poa trivialis*, *Festuca picta*, *Avena planiculmis*, *Festuca Porcii*, *Avena carpatica*, *Festuca supina*, *Calamagrostis arundinacea*, prócz tego *Achillea carpatica* i *Trifolium pratense* var. *nivale*.

Uprawa roślin motylkowych była w r. b. prowadzona w dalszym ciągu. Przy tych uprawach bada się udawanie poszczególnych roślin, znaczenie jako zielonych pognojów, oraz wpływ zakażenia sztucznego kulturami bakterii korzeniowych (nitraginą.) W celu stwierdzenia wpływu następczego zakażenia uprawiano rośliny motylkowe na działce nitraginowym założonym w r. 1905 (36 poletek po 40 m. kw.) i w r. 1907. (28 poletek po 25 m. kw.), w r. zaś 1908 założono na kawałku ogrodu, dotąd nie uprawianym, 28 poletek po 25 m. kw. każde; połowa z nich została zakażoną odpowiednią odmianą nitraginy.

Do tych upraw użyto łubinu niebieskiego i żółtego, seradeli, wyki, grochu, bobiku, lucerny chmielowej, koniczyny białej zwykłej i olbrzymiej, koniczyny szwedzkiej, koniczyny czerwonej, przelotu i esparcety.

Rok 1908 był wyjątkowo niepomyślny dla vegetacji roślin, a to z powodu prawie nieprzerwanie panującego zimna i małej ilości dni słonecznych. Tylko łubiny, wcześniej posiane, wydały dość dużą masę, a w jednym wypadku łubin żółty wydał w stosunku na ha. aż 430 cetn. metr. zielonej masy. Koniczyny, tego roku zasiane, o ile po zejściu nie zginęły, nie odrosły nawet od ziemi. Wpływu nitraginy w tym roku nie można było zauważyć.

O ile w latach dawniejszych żyto ozime dobrze przezimowało, o tyle w r. 1908 wypszło w większej części; jęczmień ozimy, w jesieni bardzo ładnie się przedstawiający, w ciągu zimy zginął zupełnie. Pozostałe bardzo przedrzeźnione żyto wydało plon słomy mały i odrobinę bardzo pośledniego ziarna. W tym roku okazało się, jak i w poprzednich latach, że na tej wysokości może mieć uprawa żyta znaczenie tylko jako materiał ściółkowy.

Do roślin udających się bardzo dobrze na Czarnejhorze należy sporek; uzyskano zielonej masy w stosunku na ha. 106 cetn. metr. Gorczyca biała natomiast okazała się, jak i dawniej, rośliną zupełnie nie znoszącą tamtejszych warunków klimatycznych.

W roku sprawozdawczym użyto do prób z uprawą ziemniaków wczesnych odmian, tu jeszcze nieuprawianych. Odmiana Lech, posadzona 13. maja, okazała się nie tylko jako smaczna, lecz i stosunkowo najplenniejszą pośród wypróbowanych 16 nowszych i bardzo wczesnych odmian. Chcąc zbadać zachowanie się na Czarnohorze niektórych krzewów i drzew, sprowadzono

z Podhorzec koło Strycja cały zbiór takich, które miały pewne prawdopodobieństwo utrzymania się na tej wysokości. Wszystkie przyjęły się dobrze i częściowo się rozwinęły. O ich zdolności przystosowania się zdecydowały jednak dopiero późniejsze lata.

Z chwastów alpejskich najniebezpieczniejszym jest bezwazunkowo szczaw. Szczaw ten porasta na Czarnohorze całe przestrzenie i przytłumia wszelką inną roślinność na najniższych częściach połonin, to jest w miejscach, na których trzymano przez noc i południe przez długi szereg lat, pasące się tu w lecie, owce.

W celu niedopuszczenia do rozsiewania się szczawiu kosi go Stacya corocznie na kilkudziesięciu morgach przed zawiązaniem się nasienia. Systematyczne to tępienie szczawiu wpłynęło znacznie na tegoż zmniejszenie się, nie zdołało go jednak zupełnie wyplenić. Wytepić go zupełnie może się udać na dwojakiej drodze: przez karczowanie jego korzeni przez szereg lat lub przez zniszczenie żywotności tychże jakimś środkiem chemicznym. Pierwszy sposób stosowaliśmy dawniej, jest on jednak kosztowny, dlatego robiliśmy próby niszczenia szczawiu drugim sposobem.

W r. 1907 stosowaliśmy na przestrzeniach arowych posypywanie znaczniejszej ilości soli kuchennej, kainitu, siarczanu amonowego, siarczanu miedzi, siarczanu żelaza i t. d. i to na miejscach, ze szczawiu z grubsza wykarczowanych, lub też tylko ze skoszonym szczawiem. Ani w tym, ani w następnym roku nie można było zauważyć skutecznego działania tych środków.

Na wiosnę 1908 r. zastosowaliśmy skrapianie 25% i 32% roztworem siarczanu żelaza oraz 40% kainitu, o ile możności jak najwcześniej, t. j. wtedy, kiedy po śniegu zaledwo zaczynały się pokazywać pierwsze listki szczawiu. W niektórych wypadkach powtórzono skropienie na tych samych miejscach. Okazało się jednak, że mimo obumarcia liści, na które dostały się owe roztwory, szczaw później odrastał z korzeni w najlepsze.

B) Roboty na połoninie Czarnohora.

Z parcel, na których przeprowadzono w r. 1905 próby z hurtowaniem owcami, zbiera się co roku trawę, a nie pasie się na nich, aby mózdz wagowo stwierdzić wpływ hurtowania.

W r. b. podobnie jak i w r. 1907, plon paszy z parcel hurtowanych był przeszło trzykrotnie większy niż na niehurtowanych.

Część zhurtowana w r. 1906. była ogrodzona od reszty połonin.

Porost na niej odznaczał się przeważnie bujnością i jakością.

Na przestrzeni, zhurtowanej w r. 1907, wynoszącej przeszło 2 ha., przeprowadzono próby, zmierzające do rozstrzygnięcia pytania co do skutku i opłacalności tego sposobu nawożenia przez zastosowanie:

- a) pozostawienia miejsc zhurtowanych bez bronowania lub z bronowaniem, bez podsiewu jednak przy zbieraniu tylko siana przez dwa lub trzy lata;
- b) bronowania i podsiewania mieszkanką traw miejscowych oraz koszeniem tylko siana przez dwa lub trzy lata.

Celem porównania prowadzono równocześnie te same próby na połoninie niehurtowanej, również ogrodzonej i znajdującej się w tych samych warunkach.

Wobec tego, że hurtowanie wobec wielkiej przestrzeni połonin może postępować zbyt powolnie, robiono próby nad wpływem wód spływających z miejsc hurtowanych na niehurtowane.

Przestrzeń całą, objętą temi próbami, o obwodzie 715 m. ogrodzono pięcioma rzędami drutu celem ochrony jej przed pasącym się bydłem. Bronowania dokonano pięcioczębną broną sprężynową systemu „Gryf” i broną łańcuchową.

Z powodu braku nasienia traw miejscowych nie podsiano w tym roku wydzielonych parcel; zbierano i ważono jednak siano z każdej z osobna, aby przekonać się o wpływie hurtowania i bronowania, tudzież o ile porost parcel ejdnako traktowanych był jednolity.

W r. 1908 hurtowano połoninę Czarnohorę od strony północno zachodniej pasami o szerokości 40 m., oddzielonymi pasami niehurtowanymi na 16 m. w przypuszczeniu, że będą one zasilane częściami wyflukanymi ze zhurtowanych parcel. Hurtowano od 6. czerwca do 18. września. Do hurtowania użyto przez ten czas 400 do 666 sztuk jarek. Na jedną sztukę przypadało około 1² m. kwadr. Ogółem zhurtowano w r. 1908 22.016 m. kw.

Podobnie jak w latach poprzednich oczyszczano połoninę Czarnohora w dalszym ciągu, z pojedynczo rosnących świerków i jałowców górskich.

Na szczawiaach wykoszono na obszarze kilkudziesięciu morgów szczaw przed zawiązaniem się nasienia.

C) Roboty na połoninach: Bukowinka, Sychółka, Touste, Hordie i Pereslip, położonych nad Mikuliczynem.

Z powodu bardzo złej pogody roboty na połoninach tych, wydzierżawionych przez Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego były w roku sprawozdawczym bardzo utrudnione. Deszcz i śnieg przy bardzo obniżonej ciepłocie uniemożliwiały długo wszelkie roboty. Oczekując też lepszej pogody, odłożono je do jesieni. W końcu jednak, nie chcąc odłożyć ich do przyszłego roku, mimo złej pogody doprowadzono je jesienią do skutku.

Zadaniem tegorocznej pracy było ukończenie karczowania, odgraniczeń wyraźnych połonin od lasów, słowem przygotowanie całego już terenu do późniejszej intensywniejszej melioracji oraz odpowiedniego zagospodarowania.

Roboty prowadzono cały wrzesień przy użyciu średnio 25 robotników dziennie. Zupełnie wyczyszczono i wykarczowano na połoninie Hordie 50 ha., na połoninie Touste 20 ha., na połoninie Bukowinka 15 ha. Wczesna i nader ostra zima przy bardzo obfitym opadzie śniegu nie dozwoliła już na uporządkowanie wykarczowanych krzaków i pni, co uczynić się też musi z wczesną wiosną następnego roku.

D) Porównawcze uprawy nowych odmian.

1) Siśle fermi doświadczalne z uprawą porównawczą odmian roślin gospodarskich.

Doświadczenia z uprawą porównawczą odmian roślin gospodarskich mają na celu wypróbowanie, która z odmian najlepiej się nadaje dla danej miejscowości. Ferma doświadczalna składa się z jednego kawałka pola wielkości 3 ha. 264 m. kw. podzielonego na cztery równe niwy. Płodozmian wprowadzono czteropolowy i to w następującym porządku: ozimina, okopowe, jare kłosowe, motylkowe. Doświadczenia wykonane będą z odmianami pszenicy, owsa, bobiku i ziemniaków.

Takich ferm założono w roku sprawozdawczym pięć. w Krasówce, w Szkole rolniczej w Horodence, w Książem w Leśniowicach i w Książcach. Do prób użyto następujące odmiany pszenicy:

1) Banatka podolska, 2) Turkiestańska oścista, Czulbidaj, 3) Czerwona genealogiczna, 4) Aksamitka loosdorfska, 5) Dańkowska sztywnostoma, 6) Wysokolitewska, 7) Płocka, 8) Wczesny Bastard Rimpaua, 9) Dańkowska selekcyjna, 10) Ostka galicyjska.

2) Próby porównawcze z odmianami ziemniaków.

Do prób tych użyto następujące odmiany z zakładów Dotkowskiego Paulsena i Cimbata:

1. Znicz (D), 2. Janina (D), 3. Bonar (D), 4. Staszyc (D), 5. Sas (D), 6. Wid (D), 7. Stella (D), 8. Lucya (D), 9. Perkun (D), 10. Nawój (D), 11. Pilawa (D), 12. Magnola (D), 13. Marzanna (D), 14. Topaz (D), 15. Rezydent (D), 16. Jamróż (D), 17. Bard (D), 18. Busola (D), 19. Ordón (D), 20. Waza (D), 21. Poa (D), 22. Złocień (D), 23. Lech (D), 24. Pac (D), 25. Aza (D), 26. Alauda (D), 27. Reytan (D), 28. Kasztelan (D), 29. Hetman (D), 30. Mohört (D), 31. Gracya (D), 32. Mirzejko (D), 33. Bojar (D), 34. Grzymała (D), 35. Gastold (D), 36. Switez (D), 37.

Topór (D), 38. Gawronek (D), 39. Bohun (D), 40. Priemel (C), 41. Erna (C) 42. Alma (C), 43. Bismark (C), 44. Flora (C), 45. Nowe Imperatory (C), 46. Pr. Krüger (C), 47. Lilesia (C) 48. Prof. Wohltmann (C), 49. Erica (P), 50. Opal (P), 51. Roland (P), 52. Agraria (P), 53. Bund der Landwirte (P), 56. Olimpia (P), 57. Ingeborg (P), 58. Asta (P), 59. Wenus (S), 60. Galatea (P), 61. Granat (P), 62. Zygfyd 63. Don Carlos (P), 64. Crasse (P), 65. Irena (P), 66. Dewet (P), 67. Welteroberer (H), 68. Nordstern (F), 69. Nowe cebulki (R), 70. Brocken (Br.).

Próby z ziemniakami przeprowadzono w 19. miejscowościach a mianowicie: w Mikulicach, w Suchodole, w Horodence, w Jagielnicy, Miłocinie, w Ostrowie koło Sokala, w Czernichowie, w Zaborzu, w Szówsku, w Bereźnicy, w Mikulińcach, w Ujściu nad Prutem, w Krasówce, w Żurawicy, w Klebanówce, w Książcach, w Odrzechowej, w Racie, w Harcie.

3) Zakłady reprodukcyjne ziemniaków.

Celem ułatwienia włościanom zakupna doborowego nasienia po umiarkowanej cenie, ewentualnie dostarczenia obszarom większym nowych odmian gorzelniczych i pastewnych, podjęta Stacya myśl urządzenia zakładów reprodukcyjnych ziemniaków. Takich zakładów powstało w roku bież. sześć: w Siewkierzycach, w Koropcu, w Klebanówce, w Żurawicy, w Książcach. Do reprodukcyj użyto odmiany: 1. Bohun (D), 2. Wid (D), 3. Mirejko (D), 4. Topaz (D), 5. Znicz (D), 6. Czasza (D), 7. Lech (D), 8. Ordon (D), 9. Bard, (D), 10. Busola (D), 11. Alauda (D), 12. Gawronek (D), 13. Aza (D), 14. Swież (D), 15. Bojar (D), 16. Rezydent (D), 17. Gryf (D), 18. Sas (D), 19. Prof. Wohltmann (C), 20. Iduna (C), 21. Nowe Imperatory (C), 22. Pr. Krüger (C), 23. Silesia (C), 24. Bismark (C), 25. Opal (P), 26. Abdul Hamid (P), 27. Erica (P), 28. Bund der Landwirte (P), 29. Brocken (B), 30. Granat (Br), 31. Vor der Front (R).

4) Próby porównawcze z odmianami konopi.

Do prób tych użyto następujących odmian: 1) Podolskie, 2) Siedmiogrodzkie, 3) Andegaweńskie, 4) Bolońskie.

Próby te przeprowadzono w 9 miejscowościach: w Klebanówce, w Dublanach, w Szkole rolniczej w Horodence, w Perespie, w Hadyńkowcach, w Hołtkach, w Wysocku, w Komarowicach, w Sannikach.

Oprócz tego rozdzielono 1036 kg. konopi bolońskich i andegaweńskich Oddziałowi c. k. Towarz. gospodarskiego i Kółkom rolniczym dla włościan.

5) Próby z uprawą maku.

Do prób tych użyto odmianę maku lignickiego. Wykonano je w tych samych miejscowościach, w których przeprowadzono doświadczenia z konopiami.

6) Próby porównawcze z koniczyną lodyską.

Wykonano w jednej Szkole rolniczej, w Czarnym Dunajcu i Krasówce.

7) Próby porównawcze z koniczyną leniwą (Faulklee).

Wykonano w pięciu Szkołach rolniczych: w Miłocinie, w Kobiernicach, w Horodence, w Jagielnicy, w Bereźnicy, oraz w Dernowie koło Kamionki strumitowej.

8) Próby uprawy szczeci sukienniczej

Wykonano w Szkole rolniczej w Horodence i w kraj. Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach.

9) Próby z uprawą fasoli białej i pieszej

Wykonano w dwóch miejscowościach w Klebanówce na 1/2 morgu i w Koropcu na pięciu morgach.

Wszystkie wyżej wymienione odmiany uprawiała Stacya oprócz tego na mniejszych parcelkach na swym polu doświadczalnym we Lwowie.

Korzystając z plonów, zebranych na własnym polu doświadczalnym, rozdano pomiędzy 10. włościan 82 kg. owsa i 185 kg. ziemniaków nasiennych.

Lwów. dnia 31. lipca 1900.

Dr. Ignacy Szyszylowicz
kierownik stacyi.